HART VAN DE STAD KRANT

Vereniging voor de Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West

IN DIT NUMMER O.M.: *Roos-Marijn Kinkel en Gideon Roggeveen | Old School - Jaarvergadering 20 april – Patrick Colly en Koen Fick – Stadssnorkelaar Aaf Verkade – Opening Hof van Sijthoff – Mies Grijns – het Doelencomplex*

Jan van Houtbrug gezien vanaf de Lammenschansweg, collectie Peter Schröder

HERSTEL OF GEEN HERSTEL

Door Jan Pieters - Begin maart werd de Jan van Houtbrug voor zwaar vrachtverkeer afgesloten vanwege het feit dat hij niet meer voldeed aan de veiligheidsnormen. Auto's, voetgangers en fietsers mochten er nog wel overheen, maar vrachtverkeer en bussen moesten omrijden. Liefst niet over de Jan van Houtkade en dan via de Koepoortsbrug de singel op—de gemeente had verstandige, door borden en verkeersregelaars aangewezen omleidingsroutes uitgezet--maar de trucker is niet van zijn route af te brengen en nam gewoontegetrouw de Gerestraat om via een kleine omweg weer op de Lammenschansweg uit te komen. Zo veranderden kade en singel al gauw in een levensgevaarlijke vrachtroute. Tientonners, uitzonderlijk bouwverkeer, zwaar beladen vrachtauto's, alles daverde langs. We verwachtten dan ook dat niet alleen huizenfundamenten, maar ook de Koepoortsbrug al gauw zouden instorten. Door een tijdelijke brug op de Jan van Houtbrug te plaatsen heeft de gemeente de brug weer voor vrachtverkeer toegankelijk gemaakt. De tijdelijke brug blijft liggen tot duidelijk is of de oude brug hersteld wordt, of dat er een nieuwe brug komt. Herstel of niet herstel is daarmee onderdeel van het project Centrumroute geworden.

Wat ons betreft blijven in ieder geval de oude zijkanten van de brug behouden, het wegdek is minder interessant al wordt het tijd om de binnenstad nou eens echt voor tientonners en dergelijke af te sluiten, zoals in Delft en andere steden al gebeurt. Leiden loopt op dat punt nog steeds erg achter. •

Nummer 146
april 2016
oplage 2700
Redactie Clariet Boeye, Marjolijn Pouw, Charlotte Boschma, Carla van der Poel

Inlevering van de stukken voor de volgende krant vóór 4 augustus 2016 bij de redactie: info@pieterswijk.nl of Hart van de Stadkrant, Postbus 11016, 2301 EA Leiden o.v.v. Hart van de Stad

www.pieterswijk.nl

(Bewoners)initiatief

door Kees Walle

Herbouw muurtoren Bourgondië?

De uit de 15e eeuw stammende muurtoren Oostenrijk aan de Jan van Houtkade maakte zoals bekend deel uit van de middeleeuwse stadsvesting tussen de Koepoortsbrug en Geregracht. Het torentje had zijn evenknie in de muurtoren Bourgondië even verderop, aan het einde van de (toen nog ongedempte) Jacobsgracht. De muurtorens, in de volksmond beter bekend als 'kruithuizen, danken hun namen aan de gravin van Holland, Maria van Bourgondië (1457 - 1482) en haar echtgenoot de latere keizer Maximiliaan van Oostenrijk (1459 - 1519).

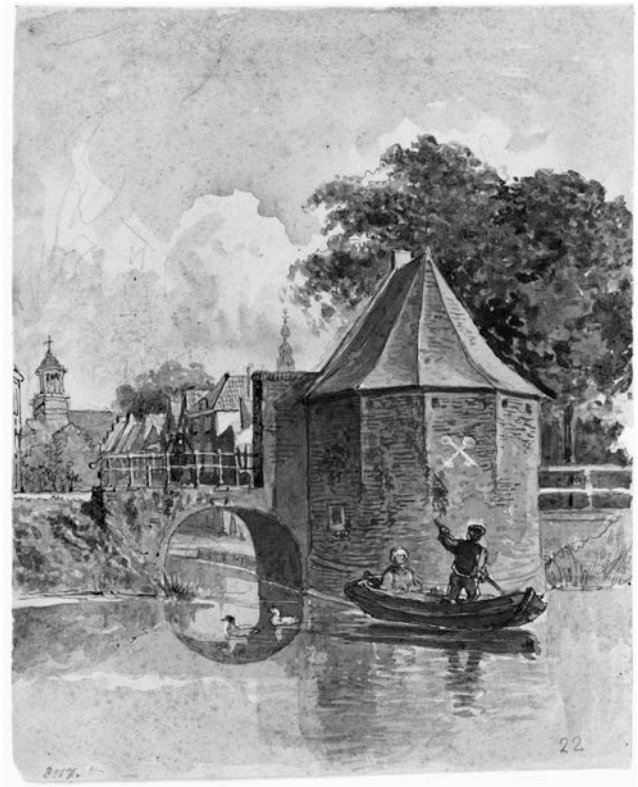

Muurtoren Bourgondië aan de Jan van Houtkade, gezien naar de Jacobsgracht. Op de achtergrond de torens van de Sint Petruskerk en de Lodewijkskerk, aquarel J.E. Kikkert ca. 1865 collectie ELO

In 1816 werd besloten om de middeleeuwse stadsvesting (niet te verwarren met de 17e-eeuwse bolwerken aan de noord- en oostkant van de stad) te verwijderen. Dat ging bij stukjes en beetjes en pas in 1871 kwam muurtoren Bourgondië onder de slopershamer. Maar de fundering ligt er nog en is zelfs tot boven waterniveau opgemetseld. Vanaf de Zoeterwoudsesingel is hij goed te zien, op de Jan van Houtkade ligt hij onder het groen verscholen. Naast het fundament zat nog een zogenaamd watergat, een bewaakte opening in de oude vestingmuur ten behoeve van waterverversing en het in- en uitgaande scheepvaartverkeer. De tegenwoordige brug op de Boisotkade over de Vliet was ook zo'n watergat.

Het zou het leuk zijn om de muurtoren Bourgondië weer op te bouwen. Aan de hand van oude tekeningen en de bestaande muurtoren Oostenrijk zou een verantwoorde reconstructie zeer goed mogelijk zijn. Wie weet zou zo'n initiatief een mooie uitdaging zijn voor de leerlingen van de Leidse ROC- 's. Omdat de druk bereden Jan van Houtkade een zwakke schakel is in het toekomstige Singelpark, zou een herrezen Bourgondië een welkome bijdrage kunnen leveren aan het succes van dit project. Het idee bevat nog een andere historische component, want ter hoogte van de voormalige muurtoren richting Koepoortsbrug stortte in de nacht van 2 op 3 oktober 1574 een deel van de stadsmuur in.

Ik zoek mensen die dit idee verder willen ontwikkelen en uitdragen. Samen met een aantal medestanders, onder wie hopelijk bewoners van de Jan van Houtkade, zou ik het plan willen voorleggen aan de gemeente, Vrienden van het Singelpark en het Leidse bedrijfsleven. Enthousiaste medebewoners kunnen zich bij mij melden (keeswalle1@gmail.com). •

Leiden, 29 Maart 1871.

De Commissie van Fabricage heeft bij de uitvoering van het plan voor den nieuwen aanleg der beplanting van den Vestwal, tusschen den korenmolen de Oranjeboom en de gedempte Koepoortsgracht, zich overtuigd van den bouwvalligen toestand der beide kruidhuizen en van de noodzakelijkheid om daaraan eenige herstellingen te doen verrigten, maar is daardoor ook geleid tot de vraag, of aan het behoud van de beide inrigtingen thans wel dringende behoefte bestaat, zoodat één derzelven zou kunnen worden afgebroken?

Dientengevolge heeft zij de eer voor te stellen, dat bijaldien bij de schutterlijke en militaire autoriteiten daartegen geen bezwaar bestaat, de goedkeuring van den gemeenteraad wordt gevraagd, om een der kruidhuizen bij afbraak te doen verkoopen, en de opbrengst te besteden tot versterking en herstelling van het andere, dat behouden zou blijven.

De Commissie van Fabricage enz.

Leiden, 9 Mei 1871.

Naar aanleiding van het voorstel vervat in uwe missive dd. 5 April jl., nº. 230, door mij onderworpen aan den heer Generaal-Majoor, bevelhebber in de 1e militaire afdeeling, heb ik de eer Uw Wel-Edel Achtbare te doen kennen, het thans alhier in gebruik zijnde kruidhuis, wanneer het eenige herstellingen zal hebben ondergaan, voor de behoefte voldoende wordt geacht, en dat er geene bedenkingen zijn tegen het afbreken van den tweeden kruidtoren, zoodra de eerstbedoelde op kosten der gemeente Leiden, in overleg met en ten genoege van den eerstaanwezenden ingenieur te 's Hage, belast met de dienst alhier, behoorlijk hersteld of in orde gebragt zal zijn.

De Kolonel Garnizoens-kommandant,

VON WRANGEL AUF LINDENBERG.

Uit: Handelingen Gemeenteraad, 31 mei 1871

Gratis waardebepaling van uw woning?
Bel 071-5162376 voor een afspraak

RE/MAX

RE/MAX Makelaarscentrum Leiden
Levendaal 73 -75
2311 JE te Leiden
Tel 071-5162376
www.remax.nl/leiden
www.remax.nl/christurk
christurk@remax.nl

(Oud)bewoners vertellen

KEES WALLE *door Marjolijn Pouw*

Wijkbewoner Kees Walle (1946) weet alles van onze binnenstad. Hij werd op het Pieterskerkhof geboren, maar woonde er niet lang. Zijn moeder was geobsedeerd door nieuwbouw en uiteindelijk verhuisde het gezin naar een flat in Leiderdorp. Kees vond het maar niks, hij bezwoer zijn moeder: 'Als ik groot ben ga ik terug naar de binnenstad.' In 1969 voegde hij de daad bij het woord. Hij fietste door zijn oude woonwijk en zag een huisje te koop staan op de 5e Binnenvestgracht. Hij belde aan. Een bejaarde vrouw, Marie Steenvoorden, deed open. Kees bekeek het huisje en was er weg van, ofschoon het hokkerig en slecht onderhouden was. In de loop van de tijd heeft hij het prachtig opgeknapt en is het buurhuisje erbij getrokken: 'want zonder die uitbreiding was het eigenlijk te klein', zegt hij.

5e Binnenvestgracht met links vooraan de huisjes, collectie Kees Walle

Bevroren waswater

De twee huisjes dateren uit 1889. Daarvoor stond er één huis dat in 1606 was gebouwd door Jan Moens, een tijdens de Tachtigjarige Oorlog uit Gent gevluchte Vlaming. Voordien maakte de ondergrond deel uit van het achtererf van wat nu Rapenburg 85 en 87 is. Van het oorspronkelijke huis zijn nog herkenbare elementen over, zoals de zijmuur, een oeroud raamvenster en het balkenplafond. 'Toen ik er kwam wonen waren de huisjes nog net niet onbewoonbaar verklaard', vertelt Kees: 'Maar het scheelde niet veel. Je kwam binnen via een smal gangetje dat toegang gaf tot twee piepkleine kamertjes met daartussen een bedstee. Achterin waren een keukentje en een wc, samen niet meer dan drie vierkante meter. Via een steile trap kwam je op zolder terecht. In een afgeschermd deel werd geslapen, voor de rest deed de zolder dienst als kolenhok. Ik moet er wel bij zeggen dat het huisje gunstig afstak bij die aan de Waardgracht en omgeving. Daar kwam het nog voor dat kinderen op zolder sliepen onder een niet afgeschoten dak. Als het 's winters sneeuwde werden ze besneeuwd wakker. Van goede verwarming was geen sprake, zelfs het waswater bevroor.'

Aankoop

'Ik had geen zin om huisbaas te spelen, maar toen Marie Steenvoorden zich liet ontvallen dat ze voor een bejaardentehuis ingeschreven stond ging ik overstag. Ik begreep dat het huisje via een veiling zou worden verkocht. Voor nadere informatie moest ik bij notaris Lagerweij aan de Hooigracht zijn, het eerste wat hij vroeg was: "Meneer Walle, bent u wel gegoed?" Ik was 22 en zag er met mijn lange haar vast niet kapitaalkrachtig genoeg uit voor zo'n statig iemand, maar ik vertelde dat ik 1500 gulden had gespaard en ook nog wat van mijn moeder kon lenen. Kennelijk was dat niet genoeg, want Lagerweij eiste ook nog een 'Verklaring van Goed Gedrag' van mijn werkgever. Die kwam er en zo ben ik huiseigenaar geworden.
Mijn moeder vond het niks: "Wil je nou echt in die achterbuurt wonen?", vroeg ze. Ze had wel een beetje gelijk, want vooral 's zomers stonk de gracht een uur in de wind. Dat zou nog tot 1995 duren, pas toen werden we – als laatste Leidenaars – van stadsriolering voorzien. Toen acht jaar eerder voor mijn huis een oeroud gemetseld riooltje instortte, bedroegen de reparatiekosten 582 gulden. Of ik die maar even wilde betalen. "Hoezo gemeente, die pijp ligt toch onder de straat?", vroeg ik. Het antwoord was dat volgens de verordening de aansluiting op het hoofdriool voor rekening kwam van de huiseigenaar. En het hoofdriool was nou eenmaal de gracht…'

Huisbaas

'De notaris gaf me een briefje mee voor Marie Steenvoorden waarin stond dat ik de nieuwe huisbaas was. De maandhuur bedroeg 27 gulden en 10 cent. "Ik hoop dat de huur niet wordt verhoogd", zei Marie bang. "Nee, natuurlijk niet", zei ik en om haar vertrouwen te winnen vroeg ik of ze nog onderhoudswensen had. Ze wees naar de luchtkoker op het keukendak. Boven het gat was ooit een dakpan gemetseld om inregenen te voorkomen. Maar die dakpan was eraf. "Kan u die er weer op leggen?", vroeg ze en dat zou ik op de zaterdag komen doen, terwijl zij–want ze was vroom katholiek--naar de zaterdagmis in de Lodewijkskerk ging. Ze gaf me een loper, zo'n sleutel die op heel veel Leidse huisdeuren paste. Goed, ik klom op het keukendak. Dat was zo verrot dat ik er prompt doorheen zakte en in de keuken op het aanrecht belandde. De schade was aanzienlijk, die moest natuurlijk worden hersteld. Nog dezelfde dag werd er een nieuw dak getimmerd, maar mijn geld was nagenoeg op. Marie maakte er geen probleem van, dus het nieuwe keukenkastje en een aanrecht betaalden we samen. Voor haar was ik de kleinzoon die ze nooit had gehad. Ze vond het prachtig wanneer ik kwam, dan haalde ze lekkere broodjes bij de Friese bakker op de Doelengracht.'

Illegale kroeg

'Tien maanden nadat ik het huisje had gekocht lag er een rouwbrief op de mat. Marie Steenvoorden was plotseling aan een hartaanval gestorven. De nabestaanden haalden het huis leeg, behalve de heiligenbeelden en crucifixen waarvoor ze geen belangstelling hadden. Er was een Heilig Hartbeeld bij, zo'n beeld van Jezus die de wereld met gespreide handen zegent. De vingers hadden het begeven en je zag alleen de vijf naar buiten stekende ijzerdraden van de bewapening nog. Het beeld stond er nog toen ik een welkomstborrel voor de buurt gaf, want dat deed je toen als je ergens kwam wonen. Dick van Tongeren, een bejaarde en zwijgzame man die met accordeon spelen zijn geld verdiende, kwam ook. Hij woonde met zijn vrouw achter mij in de Vollebregtshof. De hele avond speelde hij smartlappen, afgewisseld met een hoop jenever. Aan het eind wilde hij opstaan, maar viel om en sleurde het Jezusbeeld mee in zijn val. Ontdaan lag hij tussen de brokstukken en riep: "Godverdomme Kees, wat vind ik dat nou lullig." Hij dacht dat ik aan dat beeld gehecht was.

'En dan had je verder ook nog de oude Maarten Boelee die om de hoek in de Kolfmakersteeg woonde. Hij had een piepklein kruidenierswinkeltje waar je alleen het hoogstnodige kon kopen, zoals petroleum en koek die over datum was. In de achterkamer hield hij illegaal kroeg. Daar kwam vaak een alcoholistische buurman die altijd ruzie had met zijn vrouw. Op een avond kwam ik thuis en lag hij zijn roes uit te slapen in een bed voor zijn huis. Zijn vrouw was het zat en had het ledikant buiten gezet. Bij een andere ruzie tussen de echtelieden belandde de televisie in de gracht. Naast Boelee zat kaarsenmakerij Padberg. Dergelijke bedrijfjes had je toen nog in de binnenstad.'

1970 Ramen zemen aan de 5e Binnenvestgracht, één huisje is al opgeknapt. Collectie Kees Walle

Stenen van Golgotha

'Ik was intussen werkzaam bij een Leidse welzijnsorganisatie. In de jaren tachtig werd begonnen met de restauratie van de hofjes, waar de welzijnsorganisatie vanwege de bewoners bij was betrokken. De hofjes waren mijn specialiteit, het was mijn taak om de inspraak te bewaken en de bewoners bij te staan als ze vanwege de restauratie tijdelijk hun huisjes moesten verlaten. In het Eva van Hoogeveenhofje aan de Doelensteeg woonde een oude dame die haar huisje niet uit wilde. Ze zei dan: "Nee, meneer Walle, ik heb niks tegen u, maar u bent wel de brenger van de slechte boodschap. Als ik u zie moet ik aan Satan denken." Ze was Jehova getuige en had een eigen tuintje gemaakt, met gemetselde 'stenen van Golgotha' die volgens haar uit Israel kwamen. Ze werden bewaakt door een tuinkabouter. Die kon ze toch niet onbeschermd achter laten? Maar ja, het was onvermijdelijk dat ze verkaste, want alle woninkjes waren voor gas en elektra aangesloten op een ringleiding die vervangen moest worden. Ze kon moeilijk in de kou en in het donker achterblijven.

De architect werd erbij gehaald, en die beloofde om haar tuintje en zitbadje--want dat had ze in haar huisje laten aanleggen--te handhaven. Mopperend ging ze tenslotte akkoord en ik regelde de verhuizing. Helaas stierf ze een half jaar later in haar tijdelijke woning.

Kort na haar dood werd ik door de uitvoerder gebeld: "Vindt u het goed dat we het zitbad uit het achterste huisje naar het huisje ernaast verplaatsen?" Ik was stomverbaasd: "Waarom vraagt u me dat?" "Omdat u de erfgenaam bent", zei de man. Toen bleek dat het oude mensje alles wat de architect had beloofd te laten zitten aan mij nagelaten had. Plus nog dertig plakboeken, met krantenknipsels over allerlei onderwerpen die ze in de loop van de jaren bijeen gesprokkeld had. Haar dochter kwam ze brengen: "Die verzamelde ze omdat ze geloofde dat het eind der tijden was aangebroken", zei ze. "Maar wanneer u er niets in ziet mag u het ook weggooien hoor." '

"Elk voordeel hep z'n nadeel"

'Je kan zeggen dat onze buurt er door restauratie en stadsvernieuwing in de laatste dertig jaar zeer op vooruit is gegaan. Huizen die ooit bouwvallig waren, zijn nu mooi opgeknapt. Maar daardoor zijn ze wel peperduur geworden. Voor veel mensen té duur en dat is een belangrijke oorzaak waarom de bevolkingssamenstelling van de wijk– afgezien van de studentenpopulatie – sterk is veranderd. Veel authentieke Leidse families die hier van generatie op generatie woonden zijn helaas vertrokken. Johan Cruyff zei het al: "Elk voordeel hep z'n nadeel". ' •

Historie

DOOR HANS HEESTERMANS

Kles Het was een mooie meidag. Peinzend keek ik naar de bruine beuk aan de overkant van mijn weg. Wat een bladerpracht! Opeens zag ik drie vrouwen de tuin waarin die beuk stond binnenwandelen. Ze gingen alle drie naast elkaar op hun hurken zitten. Het was overduidelijk wat ze daar gingen doen. Plassen! Maar hoe deden ze dat precies? Ze hadden wel hun rok omhoog gedaan, maar geen broekje omlaag. Geboeid door dit interessante probleem bleef ik naar de zittende vrouwen kijken, die mij vervolgens vriendelijk begonnen toe te wuiven. Ik zwaaide guitig terug. Toen begreep ik het. Zij hadden van die damesonderbroeken aan waar geen kruis in zit. Een kles heet zo'n handig kledingstuk in Leiden. Ik kan er met de beste wil van de wereld niet achter komen wat de herkomst van het woord is. Kles is ook een 'ontuchtige vrouw'. En van een ope kles is sprake als de ramen en deuren wagenwijd open staan of als er een zeer laag uitgesneden decolleté wordt waargenomen.

De Raamsteeg loopt van de Korevaarstraat naar de Doezastraat. In de 16de eeuw was het hele gebied rond de Raamsteeg onbebouwd en uitsluitend bezet met ramen, houten gestellen waarop het gevolde laken werd gespannen om het op te rekken en te drogen. Na 1600 verhuizen al deze ramen naar een terrein bij de Zoeterwoudseweg en naar een stuk grond buiten de Hogewoerdspoort.
De stoffen aan de ramen stonden kennelijk vaak bloot aan vernieling, vandaar het verbod "om eenige Manifacturen aan de Raemen te beschadigen". Zij, die de overtreders aanbrengen "sullen werden beloont met eene somma van vijf en twintich guldens en haere Naemen secreet (= geheim) gehouden".

Raamsteeg in de 19e eeuw, collectie ELO

De Schoolmeester was het pseudoniem van Gerrit van de Linde (1808 Rotterdam - 1858 Londen). Hij studeerde in Leiden theologie, nam deel aan de Tiendaagse Veldtocht (tegen België) en moest in 1834 uitwijken naar Londen: hij had een kind verwekt bij een volksmeisje, had financiële schulden en een verhouding met de vrouw van een hoogleraar scheikunde. Aan zijn vriend Jacob van Lennep schreef hij over die verhouding: "ik heb niets ander gedaan dan een braakliggend stuk van de scheikunde ontgonnen." Hij schreef zogenaamde 'knittelverzen', speelse onzinverzen waarin wordt gespot met alle regels van rijm, ritme en regellengte. Hier een paar grafschriften:

Op Leydschen held
Wy waren drie broêrs, doch daar ik gesneuveld ben in 't beleg van Leien,
zo zijn we nu nog maar met ons beien.

Op Poot
Hier ligt Poot:
Hy is dood.

Op iemand beleefd
UEd. hebt u moei geloopen, wandelaar, en ik heb mij moei gelegen.
Zullen we malkaêr eens aflossen, of hebt UEd. er ook iets tegen?

Spoorbrug Waar nu het viaduct onder 't spoor is, was vroeger 'n spoorwegovergang. Met een brug voor de voetgangers. Toen Eric van Poelgeest, de hoofdpersoon uit Kort Amerikaans van Jan Wolkers, aan 't begin van de roman de stad in liep en de bomen dicht trof, ging hij die houten spoorbrug op:
"Op de brug boven de rails bleef hij staan. Door de ruimte tussen de planken kon hij het roestige grind tussen de bielsen zien liggen. Hij keek over het hek of de trein er al aankwam…Er kwam een witte wolk aan, die groter werd en langer en in het zonlicht blauw en oranje. Eric was ineens in een wolk van stoom gehuld. Een paar seconden kan niemand me zien, dacht hij. De perfecte onderduiker."

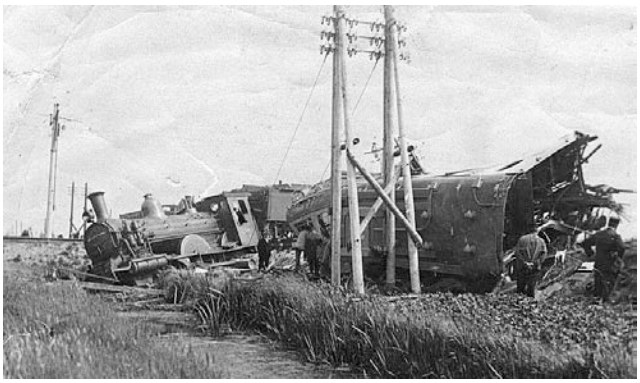

Trein en trambotsing op de Lammenschans voor de spoorbrug aanleg, collectie ELO

Lus. Zijn er echt Leidse woorden voor geslachtsdelen en voor de handelingen die daarmee verricht kunnen worden, om het maar eens netjes te zeggen? Ik ken twee woorden voor het mannelijk geslachtsdeel. Het eerste is een zeer interessante: lus. Zo op het eerste gezicht zou je denken dat lus iets te maken zou hebben met lus in de zin van 'tot een oog gedraaid deel van een touw of lint om iets daarin te kunnen steken of het om iets heen te kunnen slaan'. Vanwege dat eindje touw. Onzin, natuurlijk. Het zou eerder de aanduiding voor het vrouwelijk geslachtsdeel kunnen zijn, gezien het laatste deel van de omschrijving. Nee, lus de Leidse verbastering is van lust. De Leienaar heeft immers de neiging om bij bepaalde woorden de slot-t weg te laten. Lust betekent 'genot', vermaak' en er zijn redelijk wat woorden met die betekenis die de aanduiding voor het mannelijk of vrouwelijk geslachtsdeel' zijn. Enno Endt geeft in zijn Bargoens Woordenboek onder andere het woord vermaak met als voorbeeldzinnetje 'ik snij hem z'n vermaak af (Jordaanse tegen wijkverpleegster)'.

Studentenleven "Soek was gewoon de dochter zijner hospita elke avond geregeld te bezoeken nadat zij zich ter ruste had gelegd, doch ging gewoonlijk de kerk uit vóór het zingen, waarschijnlijk om de familie niet wakker te maken. Datzelfde had geregeld plaats tussen mij en de kuise dienstmaagd mijner hospita, die gemeenlijk mijn zacht kloppen of tikken aan de deur met een "Ben jij it"? beantwoordde en in haar hemd het kleine slaapkamertje opende dat getuige was van onze *lamoureuze propeusiteiten**." (de Schoolmeester).
*seksuele bezigheden

(Bewoners)initiatief

RAP IN HET ATRIUM

door Marjolijn Pouw

RAP, de stichting Rijnlands Architectuur Platform, houdt zich zoals de naam al zegt bezig met ontwikkelingen in de architectuur van onze regio. Het RAP beperkt zich niet tot het ontwerpen van gebouwen, maar kijkt breder. Je ontwerp moet in de omgeving passen en daar rekent RAP ook het groen en de beestjes toe. Bij de nadruk op Design van de afgelopen jaren was daar weinig aandacht voor, maar dat gaat als het aan RAP en de gemeente Leiden ligt (zie ook elders in deze krant) veranderen.

Op 8 maart kregen belangstellende architecten, ambtenaren en andere toehoorders door Mathias Lehner, moderator van Stadscafé, in het Atrium van het stadhuis vragen voorgelegd die met stadsontwikkeling en biodiversiteit te maken hadden. Landschapsarchitecte Maike van Stiphout (DS Landschapsarchitecten & Nextcity), Marco Roos (Naturalis & Universiteit Leiden), en Jip Lauwe Kooijmans (Vogelbescherming Nederland) gaven hun visie op het onderwerp, en legden op een aanstekelijke manier het leuke uit van onder meer stadsijsvogels, op koffieprut gekweekte balkonpaddenstoelen, sedum op je dak, gierzwaluwpannen, vogelhuisjes, vleermuisholen, of zodanig bouwen dat je geen last hebt van vogelpoep. De flora kwam ook ruimschoots aan bod, al gaf de gemeente toe dat de trend van de laatste jaren om vooral uitheemse boomsoorten te planten niet goed is voor de vogelstand en andere diersoorten. Daar komen namelijk geen inheemse insecten op af, met als gevolg verschraling van alle leven. Maar dat gaat volgens Mirte van Daalen, de gemeentelijke coördinator biodiversiteit, veranderen.

Het RAP heeft de komende tijd nog meer van deze Stadscafés in het Atrium op het programma staan (in totaal vijf). Daarnaast is er van 18 tot en met 24 april de Architectuurweek 2016: 'Door hoe we eten, wonen, energie gebruiken en reizen, bepalen we de ruimte om ons heen. En andersom', schrijft RAP. Met bewoners onderzoeken ze hoe we onze regio vormen en wat dat betekent voor de toekomst. De hele week zijn er lezingen, sessies, films, opengestelde huizen en gebouwen te bekijken. Hou het programma in de gaten, bezoek loont. •

In gesprek met

ROOS-MARIJN KINKEL EN GIDEON ROGGEVEEN
door Carla van der Poel

Van Witte Poortschool tot Old School
Sinds eind november is er iets veranderd in de Witte Poortschool aan het Pieterskerkhof. Waren de ramen vroeger afgeplakt, nu kun je er doorheen kijken en zie je leven. Als belettering lezen we 'Old School'. Buiten staan stoelen en brandt er licht. Het geheel maakt een gastvrije indruk! Binnen is het niet anders: Roos-Marijn Kinkel begroet je met een brede lach, ze leidt je desgewenst rond of schenkt koffie en serveert taart.

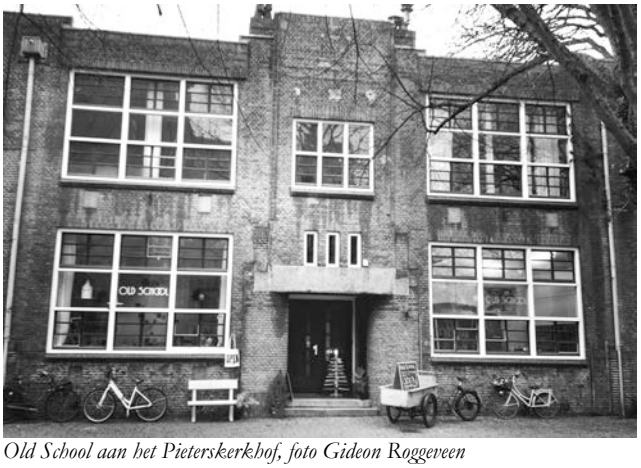

Old School aan het Pieterskerkhof, foto Gideon Roggeveen

Pand
Roos-Marijn heeft sinds drie jaar haar werkplaats in de ruimte ernaast en liet haar oog op dit pand vallen. Samen met haar partner, Gideon Roggeveen, vond ze het jammer dat het leegstond en ze schreven een jaar geleden een aanvraag om hier een cultureel café te mogen vestigen. De gemeente honoreerde dat in oktober vorig jaar. Eerder kon niet, want er was een rechtszaak tussen een projectontwikkelaar en de gemeente over de bestemming van het pand. Toen de uitspraak werd gedaan en de projectontwikkelaar zich terugtrok, konden ze vrij snel aan de slag en openden eind november Old School. Zekerheid om er lang te blijven hebben ze niet. De gemeente houdt een maand opzegtermijn aan. Het plan is dat het samen met de aangrenzende panden aan de linkerkant en het voormalige inloophuis aan het Rapenburg via een gesloten bieding wordt verkocht.

Roos-Marijn & Gideon
Roos-Marijn is industrieel ontwerper en haar werk komen we op diverse plekken in de wijk tegen. Zo verzorgde zij het buitenmeubilair bij Van der Leur aan de Breestraat en op het pleintje op de hoek van de Breestraat en Korevaarstraat (onder meer een schaakzithoek). Verder ontwierp zij voor Catootje aan de Markt aan de Kaasmarkt de inrichting en huisstijl. Haar duurzame producten zijn sinds 2010 te koop bij Werk aan de Winkel in de Diefsteeg.
Gideon is dichter, schrijver en theatermaker. Buurtgenoten kennen hem mogelijk al, want tijdens het wachten in het Rijksmuseum van Oudheden bij stemmingen trad hij samen met Erik Olijerhoek op om de stemmers in de rij te vermaken. Vorig jaar maakte hij de voorstelling Boer in de Leidse Hout. Bij de openingen in de Leidse Lente aan de Haagweg treedt hij geregeld op als columnist. Verder kunnen wij hem op zaterdag van 10:00-1200 uur beluisteren als radiomaker Cultuur op Leiden Sleutelstad.

Inspirerende werkplaats
Bewoners in de wijk kwamen in het gebouw tot voor kort alleen om te stemmen of met Open Monumentendag, maar kunnen er nu in het 'Buurtcafé' terecht. Ze zijn verder ook welkom om tegen een geringe vergoeding te werken, vergaderen of bijvoorbeeld te komen klussen als ze daar thuis geen ruimte voor hebben. Er is inmiddels een mix van mensen die er komen werken. Mensen vinden de Old School snel, de formule slaat aan. Veel mensen die thuis werken zoeken liever de structuur van een plek buitenshuis op. Bovendien is het fijn dat je ergens rustig kunt werken. Het is laagdrempelig, er wordt niet direct iets van je verwacht.
Onlangs was hier een overleg van de gemeente over duurzaamheid en de ambtenaren hebben dat als inspirerend ervaren, het zal niet verbazen dat ze op deze locatie op een ander type ideeën kwamen. Een groep

Kleinschalige evenementen
Leidse theatermakers komt hier ook regelmatig bijeen. Dit pand maakte 's avonds een speciale indruk in december toen het deel uitmaakte van de 'wandelende' voorstelling van PSltheater.
Ook allerlei kleinschalige evenementen hebben er inmiddels plaatsgevonden. De organisator van 'Hello Leiden' coördineert vanuit hier de activiteiten voor in Leiden wonende vluchtelingen. Hier kon je in januari een pakket kopen voor een taartenwedstrijd, bestemd voor een muziekopvoering voor vluchtelingen in de Stadsgehoorzaal, en journalisten komen er bijeen om de verhalen van vluchtelingen op te schrijven. Verder is er wekelijks op zondagmiddag een spelletjesmiddag, is er een gedichtenmanifestatie en werd er in februari gestart met yogalessen. Het is fijn voor Roos-Marijn en Gideon dat hun initiatief zo algemeen gewaardeerd wordt. Iedereen reageert positief, terwijl ze zich eerst zorgen maakten dat de buurt er moeite mee zou hebben.

Vooral omdat er weerstand was tegen de vorige plannen. Er bestond een risico dat mensen deze pop-up ruimte daarmee zouden associëren. Buurtgenoten zijn hiermee uitgenodigd om eens rond te lopen en te zien wat zich achter de gevels bevindt.

Old School interieur, foto Gideon Roggeveen

Thuisgevoel

Roos-Marijn: 'We willen een plek creëren waar je je thuis voelt.' Dat is hun visie. Zoals bij andere koffiehuizen wél het geval is, is commercieel denken bij hen geen eerste vereiste. Iemand vroeg eens of zij de uitbaters waren. Dat zeker niet: ze noemen het liever hun openbare huiskamer, waar mensen op bezoek komen. Die sfeer ademt het beslist uit. Hier aan het raam, met uitzicht op de breedte van de westgevel van de Pieterskerk, zie je de omgeving alsof je door een groothoeklens kijkt. Soms zijn er mensen die langskomen en hier op school hebben gezeten. Zij vinden het leuk om door het gebouw heen te lopen. Er zit veel in dit pand aan verhalen en geschiedenis.

Roos-Marijn en Gideon hebben geen bewuste keuze gemaakt voor duurzaamheid, maar dit is hun levensstijl. Het past ook bij het gebruik van het pand. Anders zou het leegstaan. En dit alles op een hele flexibele manier. Eerder waren ze al aangehaakt bij de Leidse Stijl. Gideon was een van de coördinatoren van de Open makers aan de markt, een project waarbij kunstenaars een ruimte kregen om te werken in een tijdelijk atelier aan de Aalmarkt. Toen hadden ze hun oog al laten vallen op een leegstaande winkel aan de Breestraat, maar deze werd helaas verkocht. Helaas? Hier zitten ze heel erg op hun plek!

Op de vraag of ze nog aan hun eigen werk toekomen, antwoordden beiden dat zich aan het heroriënteren zijn en dat Old School het ook afwisselend kunnen bemannen. Er zijn veel activiteiten die worden georganiseerd en waar ze zelf niet veel werk aan hebben.

Gideon kan ook in de Old School schrijven en Roos-Marijn kan een deur verder in haar werkplaats werken. Ze zijn nu zes dagen open (maandag gesloten), maar het is nooit hetzelfde en daardoor nooit saai. Maandelijks zijn er wisselende tentoonstellingen van vooral Leidse kunstenaars en de meubels,voorwerpen, lampen, ja eigenlijk alles is te koop. •

In gesprek met

door Marjolijn Pouw

ARCHITECT PATRICK COLLY EN BINNENSTAD-MAKELAAR KOEN FICK

Patrick Colly, van het Leidse Flinterdiep architectuur, en Koen Fick, van de even Leidse Fick Makelaardij, hebben hun bureau op een mooie plek in onze wijk. Koen in een bescheiden, maar aantrekkelijk Jugendstil pand aan de Doezastraat, Patrick in het monumentale uit 1913 stammende neogotische gebouw van het voormalige Rijksmuseum van Natuurlijke Historie in de Raamsteeg. Het wordt als werkruimte verhuurd aan jonge, veelbelovende Leidse beoefenaren van kunst en wetenschap. Patrick en Koen zijn nauw betrokken bij de herbestemming van de Huishoudschool op de hoek van het Rapenburg en de Groenhazengracht, waarin zestien appartementen komen. Patrick ontwierp ze, Koen brengt ze aan de man. Projectontwikkelaar is Keystone Vastgoed uit Zeist, de bouwer Plegt – Vos Geelen. Patricks zakenpartner, Ianthe Mantingh van Locus Architecten, is mede-architect en heeft het plan samen met hem geïnitieerd. De plannen liggen ter inzage, de vergunningen zijn aangevraagd. Halverwege 2016 begint de verbouwing, de oplevering staat najaar 2017 op het plan.

Patrick Colly

In september 2010 interviewden we Patrick Colly al eens voor deze krant (Hart van de Stadkrant nr.129) naar aanleiding van zijn plan voor het inmiddels afgebroken Van der Klaauw Laboratorium aan de Kaiserstraat. Wat jammer toch dat zijn plan niet is doorgegaan, het zou zoveel beter zijn geweest dan wat daar nu gebeurt. In het interview toonde Patrick zich een voorstander van herbestemming van oude bedrijfspanden. Slopen moet je volgens hem alleen doen als het niet anders kan: "Het lijkt een goedkope oplossing, maar daar verkijkt men zich op. Als fundering en bouwskelet goed zijn, dan is hergebruik van een gebouw veel goedkoper. Neem alleen de beperking van de schade en hinder voor de omgeving", zei hij in 2010. In de Kaiserstraat en omgeving weten ze daar intussen alles van. De nieuwbouw veroorzaakt grotere schade en hinder dan bij hergebruik te verwachten was. Verzekering en schadevergoeding lossen dat niet op.

Patrick is niet van gedachten veranderd: 'Voldoet een gebouw niet meer, dan kan je het verbeteren, de raamhoogte aanpassen, vides maken, binnentuinen, terrassen. Je kan een gebouw als het ware schillen, er bijvoorbeeld een nieuwe gevel tegenaan zetten en de oorspronkelijke structuur behouden. Je kan ook oude

elementen zoals tegeltableaus of trappenhuizen in hun volle glorie herstellen, en dat is precies wat we in de Huishoudschool gaan doen. Het gebouw werd rond 1940 ontworpen door de Leidse architect Bernard Buurman en in de tuin geplaatst van de in 1768 door Matthijs Snoeck tot herenhuis verbouwde panden van Rapenburg 23. Het zijn nog steeds prachtige gebouwen, ze horen in onze binnenstad.'

Huishoudschool tegeltableau, collectie Flinterdiep

Goed idee

'Ianthe en ik zijn met het idee gekomen om appartementen te maken in deze twee gebouwen', vertelt Patrick. 'We fietsten op een morgen met een groep projectontwikkelaars door de stad om de mogelijkheden te bekijken. We hadden de Huishoudschool toen al op het oog, maar een koper hadden we nog niet gevonden. Die heb je bij zulke projecten wel nodig want kopen is duur, maar opknappen vergt los van vastgoedexpertise een vermogen. Toen is Keystone erin gestapt, en zo kwam de bal aan het rollen. Koen was er niet meteen bij betrokken. Hij kwam in beeld toen Keystone hem als makelaar opgaf. Appartementen moeten tegenwoordig verkocht zijn voor er wordt gebouwd. We kenden elkaar al wel, want Koen hielp ooit mijn buren toen ze een huis zochten. Hij weet wat mensen zoeken, en dat is bij het ontwerpen van luxeappartementen van groot belang. Je kan wel denken dat je de markt overziet, maar het blijft een gok. Je gaat uit van je eigen gedachten en smaken verschillen nogal. De mogelijkheden van een pand zijn ook niet onbegrensd. De overheid stelt eisen, de buurt, toekomstige medebewoners, en wat mensen willen moet ook nog eens bij een gebouw passen. Het gaat in de Huishoudschool bovendien om ingrepen in monumenten. Dat luistert heel nauw. Bijvoorbeeld de oude tegeltableaus en het Art Deco tegelwerk in de gangen, die bewaard moesten blijven. Net als het hekwerk van de trappen, maar dat voldeed niet meer aan de veiligheidseisen en zoiets vergt onorthodoxe oplossingen. Daarnaast zijn er nog de gedeelde ruimten zoals gangen, fietsenstalling, dakterras, of de tuin en ook daar moet je het met de kopers, de gemeente en de Rijksgebouwendienst over in onderhandeling.'

Koen Fick

'Mijn rol is natuurlijk een hele andere dan die van Patrick', zegt Koen. 'Ik heb een kleine makelaardij, gericht op de binnenstad. We verkopen niet zo maar, we begeleiden kopers ook bij het articuleren van hun wensen en bekijken waar ze bij passen. Hou je bijvoorbeeld van louter strak dan moet je niet in een 18e-eeuws monument gaan wonen. De buitenruimte volledig naar je eigen smaak inrichten gaat met een gedeelde tuin al evenmin, en de binnenstad is nou eenmaal geen stilte gebied. Mensen denken dat er aan alles een mouw is te passen, maar dat is niet zo. Om teleurstellingen te voorkomen en onvrede achteraf—een huis kopen is een veelomvattende investering—moet je mensen de mogelijkheden en onmogelijkheden laten zien. Ze moeten hun huis als dat nodig is ook weer kunnen verkopen. De gemeente heeft soms achterhaalde gedachten. Drie kamerappartementen voor ouderen? Willen ze die dan? Een lift tot aan het dakterras? Levensloop bestendige bouw? Maar als makelaar kan je de ambtenaren laten zien wat de vraag is. Dat kan van invloed zijn op regels en grotere variatie mogelijk maken.'

Het nieuwe wonen

Patrick vervolgt: 'We bouwen geen standaard appartementen, maar unieke, op de wensen van toekomstige bewoners afgestemde appartementen met gedeelde ruimten. We hebben bijvoorbeeld een gemeenschappelijke tuinkamer in het plan opgenomen, die je voor allerlei doeleinden gebruiken kan. Er zijn souterrain woningen met twee verdiepingen, appartementen met dakterras, maisonnettes, een patiowoning en zelfs een loftappartement, uiteraard verschillend in prijsklasse. Over alles moet worden nagedacht: waar kom je binnen, hoe kan je vanaf de straat de fietsenkelder in en dan naar de lift of je souterrain woning, hoe krijg je daar genoeg licht in zonder de gevel ingrijpend te veranderen, komen er loggia's in het dak en wat doe je met de zonwering? De indeling van de appartementen is ook niet standaard. Daar is eveneens overleg met de ontwikkelaar voor nodig. Wat kan niet? Wat wel? Wat zijn de kosten? We zijn een harmonieuze driehoek geworden en hebben de ontwikkelaar er echt van weten te overtuigen dat we absoluut kwaliteit moeten maken.'

De harmonieuze driehoek vlnr: Koen Fick(, Patrick Colly,, Ramon Hermans - Keystone Vastgoed, Ianthe Mantingh - Locus architecten, foto Eelkje Colmjon

'En dan is er ook nog het overleg met de Welstandcommissie en ELO (Erfgoed Leiden) die willen weten of onze monumenten wel gerespecteerd worden. In het oorspronkelijke plan verhoogden we de ramen in het souterrain en maakten we echte loggia's in het dakvlak, maar dat ging ELO te ver. Uiteindelijk hebben we hele mooie oplossingen gevonden.'

Binnentuin

Koen zou zich ook nog graag om de tuin bekommeren: 'Dat is zo'n uitgelezen kans, daar kan je toch geen gewassen grindtegels in leggen? Je zou de aanleg in de stijl van de dertiger jaren moeten doen, met van die mooie zon- en schaduwplanten volgens een harmonieus beplantingsplan dat rekening houdt met de seizoenen. De tuin moet het hele jaar door tot gebruik uitnodigen en het terras van de patiowoning zou erbij moeten passen. Die is weliswaar privé, maar de bovenburen kijken erop uit en dat kan je niet negeren. Daar moet dus een tuinarchitect bij gezocht worden.

We moeten ook nog met de buurt bespreken hoe het er bij de bouw aan toe gaat. De aanvoer is nogal lastig. Opslag kan alleen in de tuin, het huidige atrium, anders kan je nergens meer langs. Dat is een volgend stadium, als ID-college is vertrokken. Die zitten er tot augustus in. Daarna, als alle vergunningen zijn verleend, kunnen we daadwerkelijk starten. Dan hebben we meer informatie over het hoe en wat. Bij wie je met vragen terecht kan, of bij onvrede of onraad kan bellen. Ik hoop dat de buurt tevreden is, het is echt een heel mooi plan.' •

Fick Makelaardij
onroerend goed adviezen
NVM
Doezastraat 21, 2311 GZ Leiden
Tel.: 071-512 00 06
info@fick.nl | www.fick.nl

LEZINGEN EXPO THEATER MUZIEK LEZINGEN EXPO THEATER
Sijthoff CULTUUR
MAANDPROGRAMMA RONDOM THEMA
APRIL ZUID-AMERIKA
MEI DE SCHRIJVER & DE STAD
JUNI NIEUWE ECONOMIE
15 APRIL OPENING LUNCHROOM
16 UUR HOF VAN SIJTHOFF
VOOR MEER INFORMATIE
WWW.SIJTHOFF-LEIDEN.NL
LUNCH DINER BORREL LUNCH DINER BORREL LUNCH DINER BORREL LUNCH

(Bewoners)initiatief

HOF VAN SIJTHOFF *door Marjolijn Pouw*

Op adem komen in Sijthoff

In Sijthoff aan de Doezastraat gaat deze maand een bijzondere lunchroom open. Gemiva-SVG zet daar onder meer met steun van het Prentenkabinet en in samenwerking met Sijthoff Cultuur een leer-werkbedrijf op voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Onder professionele leiding doen ze ervaring op in de horeca en kunnen ze certificaten halen waarmee ze een baan zouden kunnen vinden in deze branche.

De lunchroom is van maandag tot en met zaterdag van 09.30 tot 16.00 uur open. Locatiemanager is Hiske Faber, die een zorgopleiding volgde en horeca-achtergrond heeft, de communicatie gebeurt door Mieke Taverne. Behalve met Het Prentenkabinet werkt Gemiva al geruime tijd samen met restaurant Dartel en bakkerij Van Maanen.

Menu

Op het menu staan koffie, thee en andere dranken, zelfgebakken taarten van de Gemiva bakkerij *Uit de*

Kunst & Vliegwerk, en complete lunches op biologische grondslag. De grondstoffen komen deels van de eigen kwekerijen van Gemiva, onder meer de Hoeve Cronesteijn in Leiden en zorgboerderij Valkendam in Alphen. Op donderdag- en vrijdagavond kan je er ook dineren. Vrijwilligers van de Stichting Resto VanHarte—een stichting die als doel heeft alle lagen van de bevolking met elkaar te verbinden--staan op donderdagavond in de keuken, op vrijdagavond verzorgt JongvanGeest het maal. Alles met lokale en duurzame producten. We hopen dat het een succes wordt. •

In gesprek met

MEUBELMAAKSTER FRIDA VAN DER POEL

door Carla van der Poel

Meubelmaakster Frida van der Poel met twee van haar 'Kaiser-planken', foto Carla van der Poel

Van boom tot bank

Tijdens mijn studietijd heb ik vijf jaar in de Kaiserstraat gewoond. Nooit geweten dat daar esdoorns stonden, totdat ik hoorde over het hergebruik van de daar in 2011 gekapte bomen. De oude esdoorns moesten wijken vanwege hun leeftijd en omdat de riolering aan vervanging toe was.

De gemeente Leiden initieerde een project tot hergebruik en de stammen van zeven geselecteerde bomen werden daarop vervoerd naar Noordman aan de Haagweg. In de lente van 2012 werden ze in de molen 'de Heesterboom' tot planken gezaagd. Sindsdien liggen ze rustig te drogen op de wind in de Grote Polder.

Oud-wijkgenoot als ontwerper

We kennen het esdoornhout vooral van bowlingbanen, maar het Kaiserstraathout is bedoeld voor drie buitenbanken die worden geplaatst in de Kaiserstraat. De opdracht werd gegund aan Frida van der Poel (geen directe familie). Op bezoek bij Frida in haar werkplaats te Zoeterwoude (in de oude boerderij van haar vader) komt als eerste een elegante kersenhouten kast ter sprake. Die staat klaar om in april geëxposeerd te worden tijdens de Salone del Mobile in Milaan. 'Best spannend', beaamt de trotse maakster. Frida woonde tot 2008 in het Begijnhof, in een zijstraat van het Rapenburg, naast de oude universiteitsbibliotheek en haar meubels zijn al sinds jaar en dag te zien en te koop bij Galerie Zône aan de Nieuwstraat. Het is met andere woorden niet toevallig dat de gemeente bij deze meubelontwerpster uitkwam.

Kersenhouten kast van de hand van Frida van der Poel, foto Carla van der Poel

Opzet en uitvoering van de banken

De Kaiserraatbanken zullen--uiteraard milieuvriendelijk--geïmpregneerd worden. Daarmee zijn ze bestand tegen de weersomstandigheden. Behoudens een olie-behandeling blijven ze transparant. De opzet is dat de gemeente alleen het project financiert, en dat mensen een bank adopteren en zelf het beperkte onderhoud voor hun rekening nemen. Dat betekent dat men de bank van tijd tot tijd moet schoonmaken en dat men hem in de toekomst af en toe in de olie zet. Aan de westkant zijn er aan het begin en aan het einde van de Kaiserstraat al twee banken geadopteerd. Frida zoekt nu nog naar een geïnteresseerde bewoner aan de oostkant.

Andere activiteiten

Dit is totaal ander werk dan de meubels die Frida doorgaans maakt voor in huis: 'Maar het zijn wel meubels!', zegt ze. Zij deed overigens eerder mee aan het Openluchthotel in Leiden, in 2013. Daarvoor

maakte zij een zogenaamd splitlevel-bed dat bij die jaarlijkse manifestatie telkens in een andere stad te bezichtigen valt, onder meer in Delft, Tilburg en Haarlem. Verder deed ze mee aan diverse exposities binnen en buiten de stad.

Het bomenproject is een welkome opdracht voor Van der Poel om naar haar zeggen ' "uit de werkplaats te komen" ' en haar werk permanent in de openbare ruimte te laten zien. Zij is ook in overleg met het Singelpark om van hetzelfde hout een bank aan het water bij het nieuw te bebouwen Sterrewachtterrein te maken. Een mooiere verbinding met het Kaiserstraat is niet denkbaar!

Realisatie
Het idee is om in september de banken geplaatst te hebben, zodat ze onderdeel uit kunnen maken van de kunstroute op 24 en 25 september dit jaar. Bewoners van de oostkant van de Kaiserstraat die een bank kosteloos willen adopteren, kunnen zich melden bij fvdpoel@kpnmail.nl . •

STADSLOKAAL
BURGERZAKEN
Lunch Diner Borrel
Stadslokaal Burgerzaken
Breestraat 123 Leiden *tel* 071 5661122 *fax* 071 5125771
www.stadslokaalburgerzaken.nl

(Bewoners)initiatief

OPERATIE STEENBREEK – GROEN LEIDEN
door Marjolijn Pouw

Operatie Steenbreek
De gemeente Leiden heeft net als veel andere Nederlandse gemeenten een duurzaamheidprogramma opgesteld. Het is onder meer gericht op energiebesparing, hergebruik van materiaal zoals papier, karton, plastic of glas, maar heeft ook een groene component: vergroting van de biodiversiteit in de stad. Meer groen trekt een grotere variëteit van planten en dieren aan en zou kunnen helpen om de stad leefbaar te houden. Het neemt fijnstof op, zorgt voor waterafvoer bij regen, verkoelt bij zomerhitte, en buurten en huizen worden er aantrekkelijker door. De gemeente Leiden wil dan ook graag dat de stad groener wordt. Ze heeft zich aangesloten bij Operatie Steenbreek, de landelijke campagne die dat moet bevorderen. Mirte van Daalen coördineert alle activiteiten in dat kader. Ze houdt contact met de verschillende groepen die ermee bezig zijn, en voorkomt dat mensen langs elkaar heen werken.

Stadstuinen
Stadstuinen—hoe klein soms ook--zijn net als een daktuin, geveltuin of de potten op je balkon een belangrijke schakel in de ecologie van een stad. Er komen insecten op af die op hun beurt vogels aantrekken of andere dieren. Zelfs in een stadstuintje kun je maar liefst meer dan 100 verschillende soorten beestjes vinden als je goed oplet. De vereniging voor veldbiologie (KNNV) heeft ze in een mooie brochure beschreven en stelde tuinambassadeurs aan die je er van alles over kunnen vertellen. Zie www.knvv.nl, maar niet alle tuinen zijn beplant.
Stadstuinen zijn steeds meer een uitbreiding van de huiskamer aan het worden. Bij de aanleg kiezen mensen voor tegels, waarop ze tuinmeubilair en plantenbakken neerzetten. Voor beplanting blijft er meestal weinig ruimte over. Soms alleen maar een randje groen, een heg, of schutting met klimop.
Zo'n stenen tuin kan heel mooi zijn en verzorgd, maar draagt natuurlijk niet bij aan een groen leefklimaat in je stad. Hoe krijg je de mensen zo ver dat ze hun omgeving vol zetten met bloemen en planten? De gemeente nodigde begin februari liefhebbers uit om in het stadhuis de mogelijkheden te bekijken en liet zien hoe je een tuin, of beplant dak aan zou kunnen leggen. Bewoners lieten zich graag verleiden, het liep storm.

Moderne steentuin, foto Sarah Hart

Subsidie
Om mee te kunnen doen hoef je zelf geen tuin te hebben. Je kan ook een geveltuin maken of een buurttuin adopteren, planten in potten op je balkon zetten of sedum soorten op je platte dak. De gemeente wil graag helpen als bewoners samen iets willen doen. Met subsidie, of de aanvoer van grond, het weghalen van bestrating, aanschaffen van materiaal om de buurttuin te onderhouden, of vullen van gemeenschappelijke plantenbakken. De mogelijkheden—ook voor de binnenstad—zijn te vinden op de gemeentelijke site: www.leiden.nl/duurzaam.

De Groene Loper
In september 2015 organiseerde Duurzaam Leiden al eens een Groene Loper door de stad, met wandelingen en fietstochten door ons stadsgroen. Je kon er mooie ideeën op doen voor je eigen buurt-- zie: www.groeneloper010.nl en www.ivn.nl/groeneloper. Het zou mooi zijn als dat herhaald wordt. •

Projectontwikkeling

DOELENCOMPLEX
door Giny Schoemaker

Half januari vergaderde de Gemeenteraad over de Nota van uitgangspunten die Vastgoedbedrijf Universiteit Leiden en de gemeente opstelden voor de nieuwe Humanities campus op het terrein van het Doelencomplex. De wethouder kreeg van de Raad de opdracht om de passage over de voorgenomen sloop--en dus bestemmingswijziging--van de sociale huurwoningen op het terrein te wijzigen. De gemeente moet een onafhankelijke procesbegeleider aanstellen die de inspraak van bewoners moet garanderen en ook dat er zorgvuldig met hun belangen wordt omgesprongen. Verder mag uitsluitend tot de sloop worden besloten: "indien overeenstemming tussen de universiteit en de Sleutels (de woningbouwcorporatie) is bereikt en de huurwoningen tijdig worden gecompenseerd zodat de woningvoorraad voor sociale woningen niet afneemt."

Onderwijs aan de voormalige Kokschool in het Doelencomple, illustratie Internet

Participatietrajecten
Er zijn intussen twee parallelle participatietrajecten gestart: **1/ een overlegtraject** van woningcorporatie de Sleutels, bewonerscommissie BC de Doelen met de universiteit, waarbij de universiteit de bewoners een beter bod moet doen dan de huidige Plaviusweg achter de Rijnsburgerweg. Deze ligt tussen de parkeergarage van het LUMC en het station. Er zou daar ook een nieuwe studentenflat komen.
Als er geen 70% meerderheid is onder de bewoners voor het nieuwe bod, kan de sloop niet doorgaan. Zowel universiteit als de wethouder hebben aangegeven de gestelde en wettelijk verplichte 70 % (BW 7, titel 4, art. 220) te zullen respecteren.
2/ Een klankbordgroep met een afvaardiging van de huidige bewoners, buurtbewoners en universiteit, waarvoor de opdracht bij het schrijven van dit stukje nog niet zwart op wit stond, maar die zich over stedenbouwkundige aspecten en mogelijke alternatieven zou buigen.
Half maart starten deze twee parallelle participatietrajecten. De resultaten moeten eind december aan de Raad worden gerapporteerd.

In februari overlegde de Sleutels met BC de Doelen en Huurdersbelangenvereniging de Eendracht (HBE). Over het op te stellen draaiboek voor het overlegtraject….dachten wij, bewoners. Maar de Sleutels wil persé eerst weer een overleg met de universiteit waarin deze de Sleutels uit moet leggen hoe zij tot de sloopplannen gekomen zijn, en wat de alternatieven zijn waarbij de woningen wel blijven staan. 0nze opmerking dat juist het Overlegtraject daarvoor bedoeld is, werd van tafel geveegd, evenals het feit dat de resultaten december 2016 bekend moeten zijn bij de Raad: "Ach, die datum. We nemen er álle tijd voor. We willen dit zo zorgvuldig mogelijk doen", aldus de Sleutels. Wij denken er het onze van. •

(Oud)bewoners vertellen

CAROLINE HAN: VERHALEN RONDOM DE PIETERSKERK *door Clariet Boeye*

Caroline Han kwam naar Leiden om kunstgeschiedenis te studeren. Zij heeft tot aan haar pensioen als kunsthistorica aan de Universiteit van Leiden gewerkt. Daarnaast doet zij nog steeds kunsthistorische rondleidingen, in musea en op historische locaties.

Het briefje van duizend
'Ik ben in Leiden komen wonen in 1958, eerst op de Papengracht naast de NVSH (Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming) en in 1970 hebben wij (mijn ex en ik) het huis op de hoek van de Kloksteeg en het Pieterskerkplein gekocht: Kloksteeg 14. We hebben daar acht jaar gewoond. Het huis droeg toen de naam 'Het briefje van duizend'. Het verhaal daarover was zo: op vrijdag was er veemarkt in Leiden. Na afloop kwamen de boeren met dikke rollen geld in hun zakken naar Kloksteeg 14 en verpoosden zich daar. Dan werd er contant betaald natuurlijk. Op een goed moment ontdekte een van de boeren de volgende dag dat hij duizend gulden kwijt was. In de duisternis In de

duisternis had hij uit zijn geldbundel een biljet getrokken en niet gezien dat het een duizendje was. Sindsdien heette dat huis 'Het briefje van duizend'.
Wij zijn er komen wonen toen we terugkwamen uit Afrika. Ik wilde weer in de binnenstad wonen en via een tip hoorden we dat dit huis te koop was voor 25000 gulden. Wij hadden natuurlijk geen sou. Paul had een lieve tante die gul was, we vroegen haar om ons te helpen. Hoopvol hebben we haar in een Deux Chevaux gepropt om van Den Haag naar Leiden te rijden en uitgepeld op Kloksteeg 14. We deden vol trots de deur open maar ze riep: "Ik zie het al, een ruïne, dit wordt niks." Enfin, we hebben het toch voor elkaar gekregen, ik weet niet meer hoe.'

Kloksteeg 14, foto Caroline Han

Ben Walenkamp en Taco Mulder

'De buurt was toen armoedig, net zoals de hele binnenstad trouwens. Een groot deel van de woningen was onbewoonbaar verklaard. Kloksteeg 14 was ook een bouwval. Wij gingen een jaar naar Amerika en toen is het huis opgeknapt door Taco Mulder. Ik zeg altijd dat de binnenstad zo leuk en mooi geworden is door twee mensen: Ben Walenkamp die de culturele kant heeft beïnvloed en verrijkt, en dat nog steeds doet, en Taco Mulder, toentertijd een van de weinige renovatie-architecten. Ben Walenkamp, later initiatiefnemer van de Muurgedichten, opende in de jaren '60 een galerie in de Nieuwsteeg, waar hij werk toonde van de Leidse kunstenaars Kees Buurman en Frans de Wit en zeefdrukken uitgaf van Peter Struycken, Carel Visser en Bram Bogart. Hij begon ook het restaurant De Bisschop in de Kloksteeg. Taco Mulder heeft behalve ons huis zo'n beetje de halve binnenstad opgeknapt samen met de Stichting Diogenes. Hij zat in allerlei bestuurtjes en heeft zich enorm ingezet voor de renovatie van de binnenstad. Hij is miskend vind ik. Ik wilde ooit promoveren op die twee want zij hebben enorm veel betekend voor Leiden.'

Madame

'Een van de bewoners in de Kloksteeg was Madame. Zij was een centrale figuur in de Kloksteeg. Madame was een Luxemburgse die aan het begin van de tweede wereldoorlog hier gekomen was. Ik weet niet hoe en waarom. Niemand wist hoe ze echt heette. Zij had een zoon. Aanvankelijk woonde Madame op Kloksteeg 1 en had beneden een restaurant. Madame sprak Nederlands met een Frans accent en Frans met een Luxemburgs accent. In de oorlog had ze aan onderduikers onderdak gegeven en als ik me goed herinner kreeg zij in die periode van de eigenaar van een Chinees restaurant rijst. Van jute rijstzakken maakte zij kussentjes die zij met kruissteekjes vol borduurde. De zoon is door de buurman verraden en slecht uit de oorlog teruggekomen. Hij had een tweeling, Marie Louise en Marie Thérèse. Madame is toen verhuisd naar Kloksteeg 19, naast het hofje. Ze kocht ook een huis op de hoek van de Groenhazengracht en de Varkensmarkt want ze wilde elk van haar kleinkinderen een huis nalaten. In het huis op de Groenhazengracht heeft later trouwens ook nog de zus of schoonzus van Pete Seegers gewoond, protestzanger en oprichter van de The Weavers, met mooie nummers zoals *Kisses sweeter than wine*.'

Madame met, gedeeltelijk zichtbaar, haar hondje Takkie, collectie Caroline Han

Auberge Française
Terug naar Madame. Ook op nr. 19 opende Madame een restaurant, Auberge Française: 'Het zag er een beetje Frans bohemien uit. Voor de ramen hingen door haar gehaakte gordijnen, rode geraniums stonden in bloembakken, iedereen schreef teksten in allerlei talen op de muren, en Rein Dool, een bekende Leidse kunstenaar, maakte een muurschildering. Vóór was Frans - en achter was Indonesisch eten: Waroeng Djawa. Daar kreeg je dan heerlijke nasi petjil. Ze had een echte kokkie achter in de keuken staan. Madames Franse specialiteiten waren potage Henri Quatre en linzensoep met pruimen en een stuk worst. Ze droeg altijd een gebloemde schortjurk, had een hondje Takkie en een volle lawaaiige volière. Later kwamen er steeds meer katten bij. Dat kon je tot aan de overkant ruiken.' Haar gehaakte gordijnen hangen er nog steeds.'

Andere bewoners
'Kloksteeg 14 was ook nog bekend omdat Jan Foudraine, psychotherapeut en schrijver van het boek *Wie is van hout* uit 197, daar later ook nog gewoond heeft. Hij is ook bekend geworden als Swami Deva Amrito, volgeling van Bhagwan. Naast Kloksteeg 14 is Pieterskerkhof 2. Daar hebben we eerst gewoond. De WC van Kloksteeg 14 stak uit in de zitkamer van Pieterskerkhof 2 en de slaapkamer lag ergens tussen de achterhuizen van het Rapenburg. Pieterskerkhof 2 is toen gekocht door de heer Rethmeijer voor zijn zoon Job en schoondochter Diens. Vader Rethmeijer was getrouwd met de dochter van de architect Dudok. Het was een mooie, elegant geklede mevrouw, ze gleed op hoge hakken haar auto uit. Je kon toen nog volop parkeren op het Pieterskerkplein. Zij vertelde me eens dat als ze met haar vader vanuit Utrecht over de Hoge Rijndijk Leiden binnen reed, hij dan steevast riep: "Niet naar links kijken, niet naar links kijken, dat is mijn jeugdzonde!" Dat was de HBS op de hoek Hoge Rijndijk en de Burggravenlaan, een van zijn vroege werken.
Tegenover ons woonde opa Jansen. Die woonde in het achterhuis en in het voorhuis had hij een fietsenstalling. Daar parkeerden wij onze fiets voor tien gulden per maand, voor het hele gezin.
Dat is later restaurant Fabers geworden en nu Dartel. Opa Jansen was stokdoof. Hij liep op klompen en reed op een Solex. Paul van Vliet woonde op Pieterskerkhof nr. 4, één van de mooiste voorbeelden van een voor- en achterhuis. En Ivo Opstelten heeft nog gewoond in het huisje aan het Pieterskerkhof wat later het administratiekantoortje was van het Bachkoor Holland.'

Rozen rond de kerk
'We hadden intussen kinderen gekregen. Er was geen buiten en toen heb ik de gemeente een hartelijke brief geschreven en gevraagd of er één parkeerplaats opgeofferd kon worden voor een tafel met een bank. De volgende week stond er een tafel: "Waar wilt u hem hebben, mevrouw?" En daar zat opa Jansen soms aan die tafel op de kinderen te passen.
We keken uit op de Pieterskerk. Er was een kaal stukje grond rondom de kerk, dat vond ik zo lelijk en daar wilde ik wat aan doen. Toen heb ik het college van kerkvoogden geschreven of we daar rozen mochten planten. Dat mocht, maar er lagen zoveel stenen en andere rommel, daar was geen beginnen aan. Ik was zwanger van mijn derde kind en toen heb ik de gemeente weer geschreven of ze mij konden helpen. Ja, natuurlijk dat was prima. Toen kwam er tot mijn grote schrik een enorme graafmachine aan die de hele boel begon af te graven. Daarna kwam er een auto aan met aarde en daarna een auto met groen. Hoe moest ik dat betalen? Ik heb nooit een rekening gekregen. Toen heb ik besloten dat ik voor alle kinderen die in de buurt geboren zouden worden een roos zou planten, ook op die open plek naast het Gravensteen waar nu een modern gebouw staat. Het waren klimrozen, Paul Scarlet, ik zal het nooit vergeten, voor vijf gulden vijftig bij kwekerij Griffioen in Voorschoten. Alle klimrozen zijn nu weg en de kinderen zijn uitgevlogen.'

Tot slot
Caroline was één van de eersten die bloembakken voor het huis zette. Ze komt nog vaak in de Pieterswijk. Het is er prachtig opgeknapt. Alles is in orde, het voegwerk is netjes, het houtwerk is mooi geschilderd in oorspronkelijke kleuren, niets op aan te merken. Maar vroeger was het veel levendiger. •

In gesprek met

MIES GRIJNS *door Clariet Boeye*

Leiden - Nederlands Indië/Indonesië
Leiden - Indonesië, de halve wereld ligt er tussen. Ondanks de afstand bestaat er een nauwe band tussen de Pieterswijk en dat verre land. Dat begint al dichtbij in de boekenkast: Album van Insulinde door Peter van Zonneveld, oprichter van de Werkgroep Indisch – Nederlandse Letterkunde en tot 2013 docent moderne Nederlandse letterkunde aan de Leidse universiteit. Tegenover ons huis staat een bord met informatie over Cornelis van Vollenhoven, die het Indische Adatrecht op schrift stelde en in 1901 tot Leids hoogleraar werd benoemd. En op de Reuvensplaats huist sinds 1966 het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, in 1851 opgericht voor Indonesische studiën. Begin dit jaar heeft de Universiteitsbibliotheek dankzij een gift van Minerva honderd glaspositieven van de Britse fotografen Woodbury & Page kunnen aankopen van een particulier. De lantaarnplaten, gemaakt op Java in de jaren 1870-'80, tonen landschappen, stadsgezichten, portretten van wajangacteurs en Javaanse prinsen. En in april begint de bouw van een nieuwe Asian Library aan de Witte Singel. Het zal de belangrijkste plek voor Aziatische studies in Europa worden. Reden voor

Leiden om 2017 uit te roepen tot Azië-jaar. Maar niet alleen Leidse instellingen, ook bewoners in de wijk hebben een band met Indonesië.

Mies Grijns
Vorig jaar september ontmoette ik Mies Grijns op de jaarlijkse borrel van de wijkvereniging. Zij bleek, net als ik, opgegroeid te zijn in Indonesië. Alleen is haar band met dat land veel hechter dan de mijne. Zij vertelt dat zij er met haar ouders mocht blijven wonen toen wij in 1957, met alle andere Nederlanders, in allerijl moesten vertrekken.
Zij woont in de Pieterswijk en werkt als onderzoeker in het Kamerlingh Onnes gebouw aan het Van Vollenhoven Instituut dat deel uitmaakt van de Juridische faculteit. Het Instituut richt zich op recht, bestuur en ontwikkeling in Azië, Afrika en het Midden-Oosten. Mies doet onderzoek naar kindhuwelijken in Indonesië. Genoeg stof voor een gesprek. We maken een afspraak.

Jeugdherinneringen
Mies' ouders hebben van 1952 to 1970 in Indonesië gewoond en gewerkt. 'Ik ben in 1956 geboren en heb eventjes in Jakarta gewoond en daarna tot mijn twaalfde in Bogor. Mijn ouders vonden dat ik naar een Nederlandse Middelbare school moest. Maar het was wel bijzonder dat wij na 1958 mochten blijven. Ik herinner mij dat vriendjes en vriendinnetjes ineens vertrokken. Ik kreeg al hun knuffels, mijn hele bed lag vol met poppen en beren. Je mocht maar heel weinig meenemen, vliegtickets waren gigantisch duur in die tijd. Het was het begin van de reguliere luchtvaart. Wij zijn zelf in 1960 met verlof naar Nederland gegaan. Je kreeg om de vier jaar verlof, voor een half jaar. Ik zat toen in Bussum op de kleuterschool en leerde er Nederlandse kinderliedjes. Bij aankomst terug in Indonesië moesten we lang wachten bij de douane, die niet alleen van alle vingers een afdruk wilde maken maar ook van onze voetzooltjes, die werden één voor één in de inkt gedoopt. Om de tijd een beetje te doden gingen mijn zusje en ik die kinderliedjes zingen. Mijn moeder maande ons geschrokken tot stilte, dat was gevaarlijk in die tijd. Maar zoals dat dan gaat in Indonesië, de Molukse douane- beambte ging uit volle borst meezingen. Het is kenmerkend voor die periode: ontzettend op je hoede zijn enerzijds en anderzijds mensen die heel vriendelijk zijn voor kinderen.'

Project bijbelvertaling
'Mijn vader werkte aan een project om de bijbel in het modern Indonesisch te vertalen. Het was een samenwerkingsproject van het Nederlands Bijbelgenootschap met het Indonesisch Bijbelgenootschap, de Lembaga (instituut) Alkitab (het Boek) Indonesia (LAI). Het zou een project van vier jaar zijn en dan zou mijn vader voor een half jaar eigen promotieonderzoek mogen doen, maar het liep anders: het project was uiteindelijk pas voltooid in 1970. Dat kwam ook door de politieke omstandigheden: een deel van de buitenlandse vertalers/theologen was begin jaren 60 het land uitgezet of was uit zichzelf weggetrokken: het was een periode van nationalisering van allerlei ondernemingen en bedrijven. Er moesten dus steeds vervangende Indonesische collega's aangetrokken en ingewerkt worden.'

De lagere school
'Wij woonden in Bogor op het 'complex LAI', met acht huizen. Dat was speciaal gebouwd voor dit project. Er woonden Menadonezen, Chinezen met een Christelijke achtergrond en Bataks. Ik herinner me dat er in het begin dagelijks een bakker langskwam en een melkboer. Die vulde eerst de melk aan met kraanwater, zagen wij kinderen. Toen er weinig Europeanen meer in Bogor waren bakten wij zelf ons brood of aten rijst. Wij gingen vanzelfsprekend naar de protestantse lagere school. Dat was een Indonesische school. Wij gingen dus niet naar de befaamde Regina Pacis, de zeer goede katholieke Indonesische school, waar mijn huidige Indonesische Islamitische vriendinnen nu hun kinderen naar toe sturen. Ik was het enige kind in de klas dat geen zwart haar had. Mijn zusje en ik stonden vaak voor de spiegel en vroegen wanneer ons haar nou zwart zou worden. Helaas, nooit gelukt! Een van de redenen waarom ik zwart haar wilde was natuurlijk om er niet altijd zo anders uit te zien, maar ook omdat het zo handig was om je pen aan af te vegen, zoals de andere meisjes deden. Naast de schoollessen kregen wij van mijn moeder huisonderwijs via het IVIO systeem (Instituut voor Individuele Ontwikkeling). Het bestaat nog steeds, het heet nu IVIO Wereldschool. Wij moesten elke maand een brief schrijven naar juffrouw Donkers in de Achterhoek en mijn moeder moest verslag doen over onze voortgang. Ik heb toelatingsexamen middelbare school op de ambassade in Jakarta gedaan, dat moest op Nederlands grondgebied.'

Crisisperiode 1964-1965
'Na een volgend verlof in Nederland in 1964 kwamen we weer terug in een politiek roerig Indonesië. 1965 was een crisisjaar. Soeharto greep de macht, zogenaamd om een coup van de communisten te verijdelen, waarschijnlijk met instemming van CIA. Dat was enorm gemanipuleerd. Het Koude Oorlog denken heerste nog. Ik herinner me vooral dat het dochtertje van generaal Nasution doodgeschoten is. Die was van onze leeftijd, acht of negen. Dat vonden wij op school allemaal verschrikkelijk. Wij waren juist Soekarno-gezind opgevoed op school. Soekarno was de grote held. Wij moesten leren marcheren als we gymnastiek hadden. We maakten rood-witte vlaggetjes. We wisten helemaal niet wat er precies aan de hand was. Er waren mensen die opeens voorgoed verdwenen, zoals de Javaanse dansleraar van mijn broertje en een studente uit Timor die bij ons in huis woonde. We hoorden ook allemaal spookverhalen, mensen waren bang. Mijn vader

luisterde elke avond om acht uur naar de Australische radio, dan had je nog kans op ongefilterd nieuws. Maar wat ik me ook heel goed herinner waren de Chinese pogroms, al vanaf 1964. Toen wij voor ons verlof in 1964 naar het vliegveld reden, waren we bang het vliegtuig te missen: we zaten vast in een lange file. Ik zie het nog voor me: al die auto's vol met mensen en barang, allemaal op de vlucht.'

Terug in Nederland

'Na een verblijf van twee jaar bij een oom en tante in het Land van Maas en Waal, de meest romantische plek van Nederland, kwamen mijn ouders terug en gingen we in Leiden wonen. Daar heb ik op het gymnasium gezeten. We woonden in een prachtig huis aan de Rijnsburgerweg. Ik herinner me nog dat daar zoveel mooie schilderijen hingen voordat wij er in trokken: het was het huis van familie Lunsingh Scheurleer. Na mijn eindexamen ben ik in Leiden culturele antropologie gaan studeren met als specialisatie Indonesiëkunde, daar ging mijn hart natuurlijk naar uit.

Culturele Antropologie

Toen ik begon te studeren kwamen net de vrouwenstudies op. In 1975 was de eerste VN wereldconferentie over de vrouw in Mexico. Jan Pronk was toen minister van ontwikkelingssamenwerking. Er was nog heel weinig tot niets bekend over vrouwen in de derde wereld. Onze vakgroep heeft toen van het ministerie opdracht gekregen om daar een onderzoeksprogramma voor op te zetten in Sri Lanka Egypte en Burkina Faso. Ik werd student- assistent genderstudies. Ik gaf college, verdiende mijn eigen geld, het was een opwindende tijd met veel vrijheid. Het vak stond nog in de kinderschoenen. We hebben een landelijk overleg voor vrouwenstudies en antropologie opgezet, LOVA, dat bestaat nog steeds. Als antropoloog moest je ook veldwerk doen. Ik koos ervoor om naar Indonesië te gaan. Dan mocht je een cursus Bahasa Indonesia aan de universiteit van Bandung volgen en meteen daarna veldwerk doen. Ik sprak al Indonesisch, maar de cursus hielp met name om toestemming voor onderzoek te krijgen. Ik ben naar een voormalige Nederlandse theeonderneming gegaan, Goalpara: mijn onderzoek ging over theepluksters. De in die tijd heersende gedachte was dat vrouwen meer zeggenschap zouden krijgen als zij maar betaald werk deden. Theeplukken was al generaties lang vrouwenwerk. Maar hadden de pluksters nu ook daadwerkelijk meer zeggenschap dan vrouwen die niet in loondienst werkten?'

Buitenland

Al voor haar afstuderen is Mies getrouwd. Vanaf 1989 woonde ze met haar man, die voor de Shell werkte, 15 jaar in het buitenland. Ze was betrokken bij het opzetten van een informatie- en steunpunt voor Shellpartners, dat uitgroeide tot een professioneel netwerk 'Outpost' voor expats, inmiddels in zo'n vijftig landen actief. Nu, weer terug in Leiden, woont ze met haar gezin met veel plezier in de Pieterswijk.

Java Village

Door haar onderzoek naar de theepluksters in het dorp Cisarua op Java zag Mies hoe zwaar het leven van deze vrouwen is, vooral als zij kinderen hebben en kostwinner zijn. Slechte toegang tot onderwijs voor armere kinderen, ontoereikende gezondheidsvoorzieningen en gebrek aan economische zelfstandigheid voor vrouwen zijn de voornaamste knelpunten. Aanvankelijk bood Mies samen met haar collega Titi Setiawati zelf hulp, maar dat was te hapsnap. Om meer continuïteit en transparantie te waarborgen richtten zij de Stichting Java Village op nu alweer bijna tien jaar geleden. Haar confrontatie met de intense armoede van de jaren 60 in Indonesië, haar ervaringen met de organisatie van Outpost en haar huidige onderzoek komen Mies daarbij goed van pas. De Stichting werkt uitsluitend met vrijwilligers, mensen in Leiden en daarbuiten die zich betrokken voelen bij Indonesië en iets willen doen aan de ongelijkheid en armoede, die er ook nu nog zijn. Een mooi initiatief in onze eigen wijk is de parelworkshop die Borg & Daphne Sieraden samen met Java Village organiseren op woensdagavond 18 mei a.s.

Mies op bezoek bij een klasje kinderen met een beperking, links Titi, rechts Mies, collectie Mies Grijns

Info

Meer informatie over Stichting Java Village vindt u op www.javavillage.org en mies@javavillage.org •

EET- DRINK- EN KUNSTLOKAAL
ANY TIME IS COFFEE TIME
VOORAF EN TOE.NL
071 5126633 / www.voorafentoe.nl

(Bewoners)initiatief

SINGELPARKBRUGGEN *door Marjolijn Pouw*

Begin februari presenteerde architect Laurent Ney aan belangstellenden de ontwerpen van het Brussels architectenbureau Ney & Partners voor de vijf bruggen van het Singelpark. Neys bureau is internationaal doorgebroken. Het won vorig jaar de prestigieuze Belgische Architectuurprijs en is met de Nijmeegse Stadsbrug De Oversteek een van de zestien genomineerden voor de Wienerberger Baksteenprijs van dit jaar. Ney zet zijn ontwerpen zo op dat ze aansluiten bij de omstandigheden en geschiedenis van de plaatsen waar ze worden uitgevoerd.
Neys betoog ging niet zozeer over de ontwerpen, als wel over de gedachte erachter. In de bouw wordt over het algemeen weinig gekeken naar de achtergrond van de plaatsen waar gebouwd wordt. De opdracht aan ontwerpers staat er meestal los van. Ze krijgen een probleem voorgelegd en lossen dat op. Neem een brug, deze heeft het doel om twee plaatsen met elkaar te verbinden, maar dat is niet alles. In Amsterdam moet je hem bijvoorbeeld zo maken dat je er je geen fietsen aan vast kan zetten en een hypermoderne brug detoneert in de binnenstad. De stad hoeft uiteraard geen museum te worden—onze tijd stelt andere eisen aan de structuur van gebouwen—maar van de omgeving losstaande bouwsels verpesten een stad en dat mag eigenlijk niet gebeuren.

Vitruvius
Ney laat zich inspireren door de Romeinse bouwkundige en ingenieur Vitruvius, die in de tijd van Caesar en Augustus—de jaren vijftig van de eerste eeuw voor Christus—aquaducten, bruggen en gebouwen ontwierp met als uitgangspunt de natuurlijke orde zoals van bijenkorven of vogelnesten. Harmonie in materiaal en verhoudingen stond voorop, daarnaast gebruik, duur en schoonheid. Hij schreef er een tiendelig standaard werk over, dat werd herontdekt in de Renaissance en nog steeds invloed heeft.

Het ontwerp
Ook bij het ontwerp van de vijf singelparkbruggen is de historie van Leiden het uitgangspunt geweest, natuurlijk gekoppeld aan de wensen. Ney heeft voor de uitwerking mensen bij elkaar gezocht met verschillende competenties en invalshoeken. Leiden is een bijzondere stad, waarvan het oudste deel in een bijna gesloten cirkel van singels ligt. De cirkel is dan ook het thema van de bruggen, dat in elk van de ontwerpen is terug te vinden. Bijvoorbeeld in de boog of kettinglijn van de leuningen. Essentieel is de verbinding met de Hortus en Philipp Franz von Siebold, de ars en botanicus die zich na zijn terugkeer uit Japan in Leiden vestigde en er onder meer zijn collectie uitheemse plantensoorten onderbracht--het gaat tenslotte om bruggen voor het Singelpark. De verwijzing is in het materiaal van de bruggen terug te vinden. Over de verlichting wordt nog nagedacht, bij sommige bruggen is die vanwege de overbelichte omgeving volgens de gemeente niet nodig.
De ontwerpen verschillen onderling nogal, ze zijn mooi, harmonieus en geraffineerd eenvoudig. Ze zijn afgestemd op hun omgeving, respectievelijk de Blekerspoort, Zijlpoort, Meelfabriek-ankerpark, Veerplein en in onze wijk het Arsenaalplein. De bouw begint halverwege 2017, in 2018 moeten alle bruggen klaar zijn. De keuze van Ney als ontwerper is een schot in de roos. •

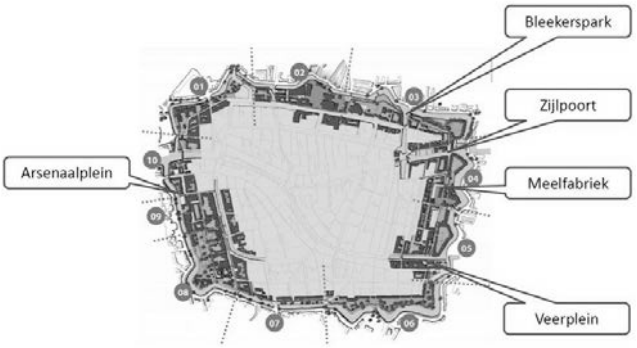

De vijf plaatsen van de bruggen in het Singelpark, bron website gemeente Leiden

Dieren in de wijk

DE STAARTMEES *door Jacques van Alphen*

Veel vogels die de laatste decennia de stad hebben gekoloniseerd zijn groot: zilvermeeuwen, kraaien, houtduiven, gaaien, eksters, slechtvalken en halsbandparkieten. Toch is er één nieuwkomer die de titel van kleinste Nederlandse vogel kan betwisten met goudhaantjes en winterkoninkjes, ware het niet dat hij de handicap heeft van een extravagant lange staart: de staartmees. Staartmezen wonen sinds de jaren 90 in de stad. Het zijn oorspronkelijk bewoners van loofbossen, maar in parken en tuinen met voldoende bomen en struiken kunnen ze ook leven.
De Nederlandse vogels blijven het jaar rond in de omgeving van de plek waar ze geboren zijn. In sommige jaren krijgen ze 's winters gezelschap van Russische en Scandinavische vogels die te herkennen zijn aan hun witte kop.

Sociaal leven
Staartmezen hebben een boeiend sociaal leven. Buiten de broedtijd leven ze in groepjes van 5 tot 15

individuen. Zulke groepjes bestaan voor een deel uit broertjes en zusjes. Als ze samen voedsel zoeken maken de vogels steeds geluiden. Staartmezen leren de geluiden die ze maken van hun ouders terwijl ze nog in het nest zitten. Daardoor lijken deze geluiden op die van hun ouders. Bovendien lijken de geluiden van vogels uit hetzelfde nest ook meer op die van elkaar dan op die van vogels uit andere nesten. Zo kunnen staartmezen verwanten herkennen aan hun geluid en daardoor zorgen dat ze elkaar niet kwijt raken. Zelfs al lijken de geluiden van familieleden op elkaar, ieder individu maakt toch iets andere geluiden. Misschien kunnen staartmezen elkaar dus individueel herkennen aan hun stem.

Staartmees, foto Pieter van den Berg

Eten en slapen

Omdat staartmezen zo klein zijn (hoe kleiner je bent, hoe ongunstiger de relatie tussen oppervlakte en inhoud) verliezen ze snel warmte als het 's winters koud is. Ze kunnen dan wel 20% van hun lichaamsgewicht in één nacht verbranden om warm te blijven. Dat gewicht moeten ze de volgende dag weer aankomen door te eten, vandaar dat ze eigenlijk steeds op zoek naar voedsel zijn. Ze eten vooral insecten en spinnetjes, maar de stad-bewonende staartmezen hebben ook geleerd om van vetbollen te eten.

Staartmees aan vetbol, foto Internet:kandelaarfotoboek

Ze slapen op een beschutte plaats, stijf tegen elkaar aan op een rijtje op een takje zittend. Dat veroorzaakt wel een probleem van ongelijkheid: de twee buitenste vogels worden maar aan één kant warm gehouden door hun groepsgenoten. Die proberen dan ook een beter plekje te bemachtigen, maar de zwakste en minst dominante vogels eindigen altijd aan de buitenkant. Ze schikken zich in hun lot, want alleen slapen is nog erger.

Nestelen

In februari splitsen de groepjes staartmezen zich op in paartjes, die in maart een prachtig stevig nest bouwen. Dat nest is ovaal van vorm, met bovenin aan de zijkant een ingang. De binnenkant wordt gevoerd met een dikke laag veren die voor isolatie zorgen. Meer dan 40 % van het nest bestaat uit veren. Aan de buitenkant is het nest bedekt met spinrag en stukjes korstmos, waardoor het een grijswit uiterlijk heeft en niet erg opvalt. Prettig voor ons is dat de meeste staartmezennesten gebouwd worden op ooghoogte op 1 tot 2 meter boven de grond. Het nest zit meestal in een takvork, en vaak in doornstruiken zoals braam en meidoorn. Het vrouwtje broedt een tiental eieren uit. In die periode wordt ze vaak door het mannetje op het nest gevoerd, maar die brengt niet al het eten dat ze nodig heeft zodat ze er soms zelf op uit moet.

Staartmezen voor het slapengaan, foto Internet naturetoday.com

Rovers en helpers

Hoewel de nesten niet heel zichtbaar zijn, wordt een groot deel (wel 70%) gevonden door gaaien en eksters, die dan de eieren of jongen opeten. De ouders zouden dan kunnen besluiten om een nieuw nest te beginnen, maar dat doen ze niet vaak. Als ze het wel doen, dan blijkt dat zulke late nesten veel minder jongen opleveren, die kleiner zijn dan eerder geboren jongen en daardoor een slechte overlevingskans hebben. Dat komt omdat ze tijd verliezen met het opnieuw bouwen van een nest en het leggen en uitbroeden van nieuwe eieren. De jongen komen dan pas uit als de meeste rupsen al verdwenen zijn, en voedsel voor de jongen schaars is. In plaats van zelf weer te gaan broeden, besluiten staartmezen daarom vaak om dan maar de buren te gaan helpen met het opvoeden van hun kinderen. Vaak is de buurman of buurvrouw een broer of zus. Het komt ook wel eens voor dat het mannetje een avontuurtje gehad heeft met de buurvrouw, en dat hij dan de vader is van een of meer jongen in het buur-nest. Ook gebeurt het wel dat het vrouwtje stiekem een ei heeft gelegd in het nest van de buurvrouw, zodat ze als helpster ook voor haar eigen jong zorgt. Het helpen van buren zorgt er dus toch voor dat de erfelijke eigenschappen van de helpers worden doorgegeven aan de volgende generatie. Meestal is er maar één helper, maar er zijn waarnemingen van nesten waar behalve de beide ouders nog vier andere staartmezen de jongen kwamen voeren.

Trouw

Opvallend bij staartmezen is het hoge scheidingspercentage: 81% van de paartjes die met succes een nest kinderen hebben groot gebracht, blijkt het volgende seizoen een andere partner te hebben, hoewel de vorige partner nog leeft en in de buurt is. Dat

is erg ongebruikelijk bij vogels en biologen zoeken dan ook naar een verklaring voor deze uitzondering. Het lijkt er niet op dat de ouders scheiden om een betere partner te kiezen. Zowel voor mannetjes als vrouwtjes geldt dat het broedsucces met hun nieuwe partner juist kleiner is. Een mogelijke verklaring is dat staartmezen die met succes jongen hebben grootgebracht een groep vormen met hun kinderen die tot de volgende lente bij elkaar blijft. Als een van de ouders zou overlijden, dan zou de kans bestaan dat de andere ouder met één van de eigen kinderen zou paren, en dat zou leiden tot ongewenste inteelt. Daarom zouden de ouders dan liever een partner uit een andere groep kiezen. Een argument ten gunste van die verklaring is dat staartmezen waarvan het nest mislukt is in het volgende broedseizoen veel vaker wel met hun oude partner broeden: maar 36% heeft een jaar later een andere partner. Maar wat zou er op tegen zijn als ook de succesvolle dieren gewoon hun partner trouw zouden blijven?

Behoud

Als we staartmezen willen houden als stadsvogel is het van groot belang om zoveel mogelijk Europese bomen en struiken aan te planten en zo min mogelijk exoten. Staartmezen zijn immers afhankelijk van insecten die ze in bomen en struiken vinden, en daarvan leven er heel veel meer op onze Europese soorten dan op exoten. •

In gesprek met *door Charlotte Boschma*

AAF VERKADE - STADSSNORKELAAR

De Onderwaterwereld van Aaf Verkade

"De bovenwereld kennen we wel, met de reigers en de meeuwen. Maar de prachtige onderwaterjungle in de grachten, daar wil ik mensen kennis mee laten maken.' Dat zegt Aaf Verkade. Zij werkt al jaren in de Havenwijk aan projecten in en rond het water. De visstand in kaart brengen, katten uit de gracht redden, drijfvuil uit de grachten halen. Dit jaar breidt zij haar werkgebied uit naar de Professorenwijk en de Pieterswijk. Binnenkort zullen wij hier ook weten welke vissen er zwemmen en krijgen we hopelijk drijvende tuintjes en touwen om katten te redden. Aaf wil lezingen en presentaties geven en allerlei activiteiten voor de buurt organiseren. Zij zegt: 'Als mensen weten wat er voor bijzonders in de gracht leeft, groeit de interesse en het enthousiasme vanzelf. En dan zijn mensen ook geneigd de grachten schoon te houden en de vissen te beschermen."

Dolfijnen

Aaf rolt als het ware van het ene project in het andere. Zij zegt dat het komt door enthousiasme, het geluk de juiste mensen tegen te komen en kansen te grijpen. Dit begon al toen zij op school zat: "Als kind was ik gek op dolfijnen. Er is zelfs een foto van mij met een dolfijn in de Taptoe verschenen. Ik had een tentoonstelling van mijn dolfijnenverzameling in de openbare bibliotheek. Daar leerde ik een meisje kennen, dat mij weer voorstelde aan onderzoekers van het latere Naturalis. Zij vroegen of ik bij de sectie op een bruinvis wilde kijken, dat wilde ik natuurlijk. Bij de sectie vroeg een van hen, kun je notuleren? Ik zei, wat is notuleren, en hij zei: dat is opschrijven wat ik zeg. Natuurlijk dacht ik dat ik dat wel kon en vervolgens heb ik tien jaar voor hem genotuleerd. Zo ben ik bij het natuurhistorisch museum gekomen. Terwijl mijn klasgenoten uitgingen zat ik vele weekenden in het museum."

Studie

Na school wilde Aaf met dolfijnen werken. Ze nam een tussenjaar, op Tenerife in een dolfijnpark. Daar werden shows gegeven maar ook dolfijntherapie voor kinderen met het syndroom van Down. Aaf werkte mee met het trainen, verzorgen, het schoonmaken van het verblijf en ging ook mee als gids op zee: "Ik was graag in Tenerife dolfijnentrainer geworden maar ik werd niet toegelaten. Het is fysiek zwaar werk. Het kan ook zijn dat ze me te bijdehand vonden." Ze ging terug naar Nederland en besloot biologie te gaan studeren om later walvissen te onderzoeken. Ze vond biologie te theoretisch en daarom ging ze verpleegkunde doen, met de gedachte dat ze dan dolfijntherapie kon geven. Maar: 'Ik haalde hoge cijfers maar op de stages was ik te eigenwijs. Ik ben een tijd dierenartsassistent geweest en uiteindelijk ben ik secretaresse geworden bij BioClinica.' Eigenlijk lag haar hart bij haar vrijwilligerswerk en toen in 2014 BioClinica fuseerde en alle werknemers op straat stonden, besloot zij daarvan haar werk te maken.

Kijfgracht

Het begon voor Aaf op de Kijfgracht, waar zij in 2000 ging wonen. De Kijfgracht is 's zomers een zee van bloemen met geveltuintjes en overal bloembakken. Aaf wilde daaraan meedoen en plaatste een advertentie in een Leids krantje voor gietijzeren bakken. Ze kreeg er tientallen, genoeg voor de hele straat. In het kader van een 'onkruidconvenant' kregen zij en haar buren van de

gemeente een cheque van 500 euro om de bakken te vullen. De bloembakken en het onkruidconvenant waren voor Aaf de eerste kennismaking met de buurt en de wijkvereniging. Haar volgende project was 'Kat uit de Gracht.'

Een door Aaf Verkade in een van onze grachten gefotografeerde zeelt, foto Aaf Verkade

Kat uit de gracht

Ze vertelt: "Er verdronken heel wat katten in mijn buurt. Een kat kan opgejaagd worden of bij storm in de gracht waaien. Een kat kan zwemmen maar niet tegen de kade opklimmen. Daarom begonnen we – in goed overleg met de gemeente - met de kattenklimtouwen langs de kade waarlangs katten kunnen ontsnappen en later met drijvende watertuintjes waar een kat op kan klimmen en dat hielp. Regelmatig kwam er een natte kat thuis die zichzelf had weten te redden. Ook in andere wijken heb ik samen met ben bewoners touwen en drijvende tuintjes geregeld. In de Academiewijk verdrinken jaarlijks een paar katten, het zou fijn zijn als hier op de gevaarlijkste plekken touwen en tuintjes komen."

Onder water

Aaf zegt: "In de hete zomer van 2010 ging ik het water in om de kattenklimtouwen te controleren. Toen ik in het water iets onder mij zag zwemmen, haalde ik mijn duikbril en ik was verrast door alle vissen die ik zag. Ik ben onderwaterfoto's gaan maken die ik op mijn website plaatste. Ik kreeg veel reacties, want iedere vis noemde ik een karper. De ene karper bleek echter een zeelt en de andere een brasem. Met de KNNV afdeling Leiden e.o. (vereniging voor veldbiologie) en in samenwerking met de gemeente heb ik een driejarig project opgezet om de vissen in mijn wijk te tellen. Het is in Leiden verboden in de grachten te zwemmen, je kunt de ziekte van Weil of een darmbacterie oplopen. Boten zien je niet en je weet niet wat er op de bodem ligt aan glas, winkelwagens, fietsen en staken. Ik heb als enige officieel toestemming om in de Leidse grachten te snorkelen. Het is fenomenaal wat er onder water leeft, zo heb ik rivierdonderpadden ontdekt, een beschermde vissoort. Ik heb een paar van hen een naam gegeven, zoals Jack Sparrow, Anky en Doutzen. Vissen zijn nieuwsgierig en komen naar je toe, voor een vis lijk ik vast een grote meerkoet. Voor snoeken ben ik interessant, omdat ik hun prooien aantrek. Snoek 28 maakt gebruik van mij: hij gaat half achter mijn schouder liggen, en als er dan nieuwsgierige visjes komen slaat hij razendsnel toe."

In en onderwater

Aaf doet haar projecten niet alleen. Ze werkt veel samen met sportvissers, die goed weten wat er in de grachten zwemt, biologen en buurtbewoners. Die kunnen bijvoorbeeld meehelpen met opschoonacties: "Mensen doen graag mee en vinden het leuk om vies te worden. Het verbindt mensen. Dan hangen er drie fietsen aan het touw en moet de sterke buurman erbij gehaald worden. Of dan vinden we een visje in een plastic zak en willen we weten wat het is: is het misschien de gemene indringer, de marmergrondel? En als je weet dat er zeldzame rivierdonderpadden in de gracht leven, wil je het water graag schoonhouden. Je wilt toch niet dat onze Jack Sparrow zich aan een blikje snijdt!" Verder organiseert zij bijvoorbeeld zaklampvissen, waarbij je 's avonds langs de gracht loopt en met een sterke lamp in het water schijnt. Je kunt dan soorten zien die zich overdag schuilhouden, zoals palingen en de kleine modderkruiper. Dit kan bijvoorbeeld bij de Witte Singel.

Toekomstdroom

Aaf heeft veel ideeën, zoals een vis-app waarop je kunt invoeren welke vis je in welke gracht heb gezien. En haar netwerk inzetten om mensen met vragen aan de juiste instanties te koppelen. "Ik moet vooral oppassen dat ik niet te veel manager word. Ik wil blijven zwemmen. Mijn droom is dat het Hoogheemraadschap, de gemeente en de burgers het voor elkaar krijgen dat het water zó schoon wordt, dat het in heel Leiden aangemerkt wordt als zwemwaterkwaliteit. Dat iedereen die wil, een baantje kan trekken in de gracht. Misschien komt er ergens een zwemgebied, waar dan ook karpers uitgezet worden, die zoeken mensen op voor de gezelligheid. Daarmee zwemmen is net dolfijntherapie. En dat iedereen zijn eigen snoeken en zeelten herkent en zijn visvrienden gaat beschermen en de marmergrondels wegjaagt, en z'n eigen rivierdonderpadjes kent."

Op zaterdag 7 mei geeft Aaf Verkade van 11:00 tot 12:00 uur in Old School op het Pieterskerkplein een presentatie van haar werk in de Pieterswijk. Opgeven kan via info@onderwaterleiden.nl .Wie zich opgeeft krijgt van Aaf daags tevoren een herinnering en de 'agenda'. Zie voor Aafs website: www.onderwaterinleiden.nl. •

Projectontwikkeling

WONEN AAN DE STERREWACHT, VOORGANG IN DE BOUW

Door Inge Bochardt, Sikko de Jong

En langzaam worden we gek ….

Was het eerst de sloop van de Van der Klaauwtoren en omringende gebouwen die voor grote overlast zorgde, sinds september 2015 worden we als buurt van 7:15 uur 's morgens tot 5 a 6 uur 's avonds en soms zelfs op zaterdagen: "er is achterstand en dat kost geld", vergast op voortdurende geluidsoverlast en heftig getril met als gevolg nieuwe schade aan de omringende huizen en toenemende frustratie dat er geen einde aan lijkt te komen.

Groot project op klein stukje grond

Zelfs een ervaren bouwer vindt het onbegrijpelijk om op zo'n klein stukje grond als het terrein van het voormalige Van der Klaauw laboratorium zoiets kolossaals uit de grond te stampen. En een architect uit Amsterdam die hier een kijkje kwam nemen bestempelde het project als volkomen absurd. Volgens een vertegenwoordiger van de gemeente had niemand erop gerekend dat er nog zoveel werk was om de kelders en funderingen weg te halen. Gek genoeg hadden de omwonenden daar al lang een idee van. De daadwerkelijke bouw van de woontoren, huizen en parkeergarage is nog niet eens begonnen! De verwachte oplevering is eind 2017.

Frustraties

Technisch gezien mag het een mooi project zijn, waar zelfs buitenlandse bouwers naar komen kijken, sociaal gezien is het een ramp. De opzichter van UBA doet erg zijn best om iedereen bij te praten en kop van Jut te spelen, maar daarnaast is er totaal geen communicatie vanuit de projectontwikkelaar Janssen de Jong uit Bodegraven of de gemeente Leiden. Terwijl wel afgesproken is dat de omwonenden op de hoogte worden gehouden van de voortgang. Het kost veel negatieve energie om de schades bij te houden en te pogen je recht te halen in geval van schade. Ook zijn er ten gevolge van de bouw plotseling tien parkeerplaatsen voor vergunninghouders verdwenen (op verzoek van de gemeente). Een brief aan de wethouder met het redelijke verzoek om tenminste voor de duur van de bouwwerkzaamheden deels financieel gecompenseerd te worden werd niet eerder dan na aandringen na een periode van 10 weken (!) beantwoord door het hoofd van de verantwoordelijke afdeling dat hiervan geen sprake kon zijn ingevolge het 'Besluit Parkeren van de Gemeente'. Een alternatief zou zijn om in elk geval op zondag op de afgekruiste parkeerplekken te kunnen parkeren. Maar een buurtbewoner kreeg een parkeerbon omdat hij op zondag zijn auto uitlaadde en op een afgekruiste plek voor het bouwhek stond, waar op zondag geen enkele bouwactiviteit is.

Sloop oude kelders en funderingen, foto Inge Bochardt

Aanlegsteigers

Ook is het praatje van wethouder Paul Laudy te noemen enige weken geleden ten overstaan van de kopers in een feesttent op de bouwplaats. De toekomstige eigenaren waren door de bouwer uitgenodigd om getuige te zijn van de eerste bouwactiviteiten. Enkele buurtbewoners waren op eigen initiatief gekomen. De heer Laudy sprak zich lyrisch uit over de plek en de samenwerking tussen projectontwikkelaar, universiteit en gemeente en wenste de toekomstige bewoners alvast heel veel woonplezier toe. Daarbij zegde hij en passant de toekomstige bewoners een aanlegsteiger toe. Hoe zo uitstervend beleid van aanlegplaatsen aan de binnenzijde van de Singel, hoezo wachtlijst? Geen woord over wat dit project aan overlast betekent voor de buurt.

Gemeente Leiden

Inmiddels is 29 februari een vertegenwoordiger van de gemeente Leiden met buurtbewoners komen praten. Hij heeft een toelichting gegeven op de activiteiten en toegezegd dat er beter gecommuniceerd gaat worden met de omwonenden, zodat we bijvoorbeeld niet onverwachts op zaterdagmorgen vroeg opgeschrikt worden door een enorm lawaai en schokken. Hij heeft ook zijn telefoonnummer gegeven en is op zaterdag bereikbaar. Over schade kan hij zich niet uitspreken, dat is iets tussen bewoner en aannemer. Wel is het meetgebied uitgebreid en zijn trilling meters van het ene huis naar het andere verhuisd. En ook bij de huizen in de Bakkersteeg wordt nu een nulmeting uitgevoerd.

Overigens is ons verteld dat het uittrillen van de damwanden nog veel heftiger is dan het intrillen ervan, en mogelijk extra schade op kan leveren. Als omwonende voel je je daarin behoorlijk machteloos. •

Bestuur

JAARVERGADERING 20 APRIL 2016

Lokhorstkerk Pieterskerkstraat 1 om 19.00 uur
Ook niet leden zijn welkom *Jan Pieters, voorzitter*

Illustratie Internet

Thema

De jaarvergadering staat dit jaar in het teken van de relatie tussen wijk en het gemeentebestuur. Het college van B&W wil de bewoners meer betrekken bij zowel de vormgeving als de uitvoering van het gemeentelijke beleid. Natuurlijk hangt dat sterk samen met de decentralisatie van de zorgverlening. Maar het gaat ook bijvoorbeeld om inrichting en onderhoud van de openbare ruimte. Wijkverenigingen kunnen daar een rol bij spelen. In het buurtkaderoverleg wordt ons nadrukkelijk gevraagd input te leveren voor de prioriteitstelling bij de politie bijvoorbeeld. Er zijn wijken waar geëxperimenteerd wordt met het ontwerpen en beheren van de groenvoorziening door bewoners. Kortom tijd om stil te staan bij de rol van de wijkvereniging in de toekomst.

Sprekers

De wethouder voor wijken, Marleen Damen komt vertellen hoever de gemeente inmiddels is gevorderd in de ontwikkeling van het wijkenbeleid en wat er op ons af gaat komen. Maar een vooruitblik is niet compleet zonder terugblik. Kees Walle komt daarom iets vertellen over het buurtwerk in het verleden. De auteur van Buurthouden, zal laten zien wat zo steeds weerkerende thema's zijn in het verkeer tussen wijkbewoners en de gemeentelijke overheid. Voor dit deel van de bijeenkomst worden ook gasten uitgenodigd uit andere wijken.

Agenda

We beginnen vroeg:
19:00 uur huishoudelijk deel van de vergadering:

- Opening, mededelingen, vaststelling van de agenda
- Financieel jaarverslag, decharge van het bestuur, terugtreden van Ludo van Oyen, benoeming van nieuwe bestuursleden: Rita Blankenberg en Jelle Beijer (hun profielen staan in deze krant)
- Korte vooruitblik voor 2016 en instelling van werkgroepen

20:00 uur pauze en inloop van gasten
20:30 uur Wethouder Damen over het wijkenbeleid
21:00 uur Kees Walle over "Buurthouden"
21:30 – 22:00 napraten met een glas wijn, en posterpresentaties van werkgroepen (onder voorbehoud: BUUV, Geluid in de binnenstad; Stedenbouwkundige ontwikkelingen). •

Bestuur

VOORDRACHT ASPIRANT BESTUURSLEDEN

Rita Blankenberg

In 1988 ben ik in Leiden komen wonen omdat ik hier ging studeren. Ik heb steeds 'binnen de singels' gewoond en ben na de Haarlemmerstraat en de Oude Rijn in 1996 in de Pieterswijk, in de Salomonsteeg neergestreken. Inmiddels woon ik, samen met mijn man en drie kinderen (14, 12 en 10), al 15 jaar met heel veel plezier in ons sfeervolle rijksmonument aan de Nieuwsteeg. Ondanks het veel gehoorde 'mis je geen tuin, kunnen de kinderen wel buitenspelen en hoe doe je dat met parkeren?' heb ik nooit de behoefte gehad om het centrum te verlaten. Ik koester de geneugten van de binnenstad; mijn kinderen klimmen wel in een lantaarnpaal in plaats van in een boom, BBQ'en kan in het Van der Werfpark en lekker buiten zitten op een zomeravond doe ik graag op het terras van bijvoorbeeld Barrera.

Na mijn studie Bestuurskunde heb ik niet voor een loopbaan in het openbaar bestuur gekozen. Wel maakte ik bijna 10 jaar geleden de overstap naar het publieke domein–de gezondheidszorg. Door mijn belangstelling voor verschillende vraagstukken in de publiek sector ben ik bij de wijkvereniging betrokken geraakt. Van 2004 tot 2013 verzorgde ik de lay-out van de krant, waardoor ik steeds goed op de hoogte was van de projecten die speelden in de stad. Toen ik merkte dat ik daar de afgelopen jaren steeds minder van mee kreeg, heb ik mij gemeld bij het bestuur.

Met mijn bestuurskundige achtergrond en de ervaringen uit mijn werkkring wil ik mij namens het bestuur bezig houden met het thema 'burgerparticipatie'. Daarbij zie ik een toenemende rol voor technologie en social media als vliegwiel voor het maken van contact en verbindingen in de wijk.

Verder wil ik me voor de leefbaarheid van de binnenstad inzetten op het behoud van de woonfunctie voor alle leeftijden. Cultuur, winkels, evenementen en horeca horen onlosmakelijk bij de stad, maar zonder woonfunctie wordt de binnenstad gereduceerd tot festivalterrein en festivalterreinen bieden als het feest voorbij is een treurige aanblik. •

Bestuur

DOELENCOMPLEX

door Jan Pieters

Het bestuur van de wijkvereniging stelt zich op het standpunt dat er voor de herinrichting van het Doelencomplex een onafhankelijke procesbegeleider moet komen, en dat gemeente en universiteit niet uit moeten gaan van het verdwijnen van de woonfunctie en sloop van de woningen. In december stelde de gemeenteraad de nota van uitgangspunten vast die voor de herinrichting van het Witte Singel/Doelencomplex geldt. In de discussie erover heeft het bestuur drie punten benadrukt. Te eerste: ook andere varianten dan de voorkeursvariant van de universiteit, waarbij de huizen op het terrein verdwijnen, moeten besproken worden. Er moet een onafhankelijke procesbegeleider komen. Bij de herinrichting van de campus moet wonen op het terrein moet mogelijk blijven.
De gemeenteraad is heeft de eerste twee punten gelukkig in besluiten vastgelegd. Wat er met de 58 sociale huurwoningen moet gebeuren--waar geen plaats voor is in de voorkeursvariant van de universiteit maar die wel zouden kunnen passen in de nota van uitgangspunten--is een zaak die eerst nog uitgevochten moet worden tussen de bewoners en woningbouwcorporatie de Sleutels.

Momenteel zijn er twee overlegprocessen gaande (zie het stuk van Bewonerscommissie de Doelen in deze krant). De universiteit wil haar plannen met bewoners van onze wijk en die van Vreewijk (waarin het Witte Singelcomplex ligt) bespreken. Daarbij gaat het om de stedenbouwkundige inpassing van de nieuwe universitaire campus. Dit overleg gaat binnenkort van start in de **Klankbordgroep**. Het andere proces, dat **Overlegtraject** heet, is de onderhandeling over de toekomst van de 58 huurwoningen. Dit overleg vindt plaats tussen de huurders en de Sleutels. Maar de universiteit kan zaken aanbieden, die het voor de Sleutels gemakkelijker maken om met aantrekkelijke voorstellen te komen voor de huurders.
Het bestuur van de wijkvereniging neemt aan geen van deze overlegvormen deel. Dat komt omdat in het bestuur geen stedenbouwkundige zit, en omdat er van dit overleg invloed uit kan gaan op de besluitvorming over het al dan niet slopen van de woningen. Het bestuur wil niet in de positie komen waarin het meewerkt aan varianten waarin geen sociale huurwoningen op het Doeleneiland blijven, en al helemaal niet zolang de huurders en De Sleutels daarover nog onderhandelen.

Behoud van de woonfunctie
Bij de bouw van het universiteitscomplex en de sociale huurwoningen in de jaren 80 werd gezegd dat het een goede zaak was om die twee functies (universiteit en wonen) op het Doelencomplex te mengen.Wij vinden dat nog steeds, en een groot aantal gemeenteraadsleden vindt dat ook. De universiteit legt al zo'n groot ruimtelijk beslag op dit deel van de binnenstad.

De rol van de wijkvereniging
Wij zien voor ons twee taken weggelegd. Ten eerste zorgen dat de overleg- en onderhandelingsprocessen eerlijk verlopen. Ten Tweede het zoveel mogelijk bevorderen van een goed woonklimaat in onze wijk. Ons pleidooi voor een onafhankelijke procesbegeleider komt voort uit de onevenredig grote mogelijkheden die de universiteit heeft om het overleg naar haar hand te zetten. Zij weet op welke vooronderstellingen de groeiprognoses

zijn gebaseerd. Ze heeft de mogelijkheden bouwkundige kennis in te huren en heeft de steun van het gemeentebestuur. Wijkverenigingen en huurders staan daar vrij machteloos tegenover. Daar komt bij dat de universiteit tot dusverre helemaal niet bereid was ook maar enige openheid van zaken te geven over wat er allemaal kan, wat de opties zijn. Dit voedt argwaan en achterdocht. •

Bestuur

VERKAMERING *door Jan Pieters*

Al tijden pleiten wij voor het beheersen van de verkamering in Leiden. Daarmee wordt bedoeld het opsplitsen van hele woningen in kleine kamers zonder eigen badkamer. Bij het tekort aan studentenkamers levert dat de huiseigenaar een aardig voordeeltje op, maar als het doorschiet, is dat slecht voor de binnenstad. Immers; veel kamers betekent ook meer overlast; overlast aan fietsen, maar ook veel meer burengerucht. Een onderbelicht aspect is dat als meerpersoonshuishoudens uit de binnenstad wegtrekken en daar studenten en andere jongvolwassenen voor in de plaats komen, ook de stad wat van karakter verandert. Winkels krijgen een andere 'thuismarkt'. Er zullen meer supermarkten komen en meer fastfood winkels en snackbars, minder restaurants en minder aantrekkelijke winkels voor mensen uit de regio. Niet bepaald het beeld waar de gemeente naar streeft als je de Retail visie leest. Ook kamerbewoners moeten hun fietsen kwijt kunnen.

Waarom wel een parkeergarage maar geen fietsenstallingen? Foto Marjolijn Pouw

Aan banden

Maar nu ligt er dan een voorstel van B&W aan de gemeenteraad, om de toeneming van de verkamering wat aan banden te leggen. Het voorstel is onlangs in de Raadscommissie Stedelijke Ontwikkeling besproken. Wij waren van de partij, maar onze bevindingen konden niet meer mee in deze krant. Er is een uitvoerig onderzoek gedaan en dan zie je wel hoe zeer de kamers in de binnenstad zijn geconcentreerd. En daar past een belangrijke kanttekening bij. Leiden is Leiden dank zij zijn grote studentepopulatie. Het probleem is dat je toch een keer 'maat moet houden'. Dat kan door het verschijnsel aan te pakken maar ook door je te concentreren op de overlast. Bij dat laatste ligt wat ons betreft de prioriteit.

Keuze uit instrumenten om overlast als gevolg van kamerbewoning te beperken 16.0075

Naar aanleiding van vele signalen dat er een toename zou zijn van overlast als gevolg van kamerbewoning, legt het college van burgemeester en wethouders een lijst met opties voor aan de gemeenteraad om overlast te beperken. Dit op verzoek gemeenteraad, zodat de raad zelf kan kiezen uit de verschillende mogelijkheden die vervolgens via nadere besluitvorming uitgewerkt kunnen worden. Het voorstel bevat zes opties:

1. *beperken van het aantal nieuw te verkameren woningen,*
2. *het aantal kamerbewoners bij nieuwe verkamering per woning beperken,*
3. *voorwaarden stellen ten aanzien van fietsparkeren bij nieuwe verkamering,*
4. *bouwtechnische voorwaarden verbinden aan nieuwe onttrekkingsvergunningen,*
5. *extra bouwtechnische voorwaarden opleggen in reeds vergunde s ituaties en woningvorming alleen toestaan met een vergunning.*
6. *Op verzoek van de raad wordt een inspraakmoment georganiseerd tijdens een vergadering van de Commissie Stedelijke Ontwikkeling.*

In een publicatie in de gemeenteberichten wordt aangegeven hoe men zich hiervoor kan opgeven. •

Berichten

Inge Bochardt (IB), Sikko de Jong (SdJ), Aart Martin de Jong (AMdJ)Adri Klaassen (AK), Jan Pieters (JP), Marjolijn Pouw (MP)

PIETERSWIJK

Aalmarkt | Na de sloop van de huizen voor de nieuwe Catharinasteeg tussen Aalmarkt en Breestraat vordert de restauratie van het vroegere LVC en de overgebleven panden van Mandenmakersteeg en Aalmarkt gestaag. Alles is gestabiliseerd, de verontreinigde grond is afgevoerd en er zijn damwanden geslagen vanwege de aanleg van de nieuwe kelder. De bouw van de Catharinabrug komt nog. Je vraagt je na het debacle van V&D met nog groter bezorgdheid af of die nieuwe winkelpanden wel nodig waren. (MP)

Groenhazengracht | Rapenbug | In de oude Huishoudschool op de hoek van het Rapenburg en de Groenhazengracht worden binnenkort zestien luxe appartementen gebouwd. Architect Patrick Colly ontwierp ze, binnenstadmakelaar Koen Fick brengt ze aan de man. Beiden hebben hun bedrijf in onze wijk. Projectontwikkelaar is Keystone Vastgoed uit Zeist, de bouwer Plegt – Vos Geelen. De plannen liggen ter inzage, de vergunningen zijn aangevraagd. Halverwege 2016 begint de verbouwing, de oplevering staat najaar 2017 op het plan. De buurtbewoners zullen nog bericht krijgen over de opslag en de aanrijroute, en met wie ze contact op kunnen nemen bij problemen. (MP)

De Huishoudschool hoek Groenhazengracht Rapenburg, collectie Patrick Colly & Koen Fick

Langebrug | DUWO appartementen Volgens het oorspronkelijke plan zou het platte dak van de nieuwe studentenappartementen aan de Langebrug met sedumsoorten worden beplant. Op de vraag waarom dat niet gebeurt, kregen we ten antwoord dat het niet kon vanwege het onderhoud van de zonnepanelen. De belofte om de originele restdelen van de Petruskerk--die ooit op de plaats van de nieuwbouw stond--in de gevel te verwerken wordt wel ingelost. Sommige stukken waren te ver heen om opnieuw gebruikt te kunnen worden. Ze zijn met behulp van scans nagemaakt en worden binnenkort in de gevel gepast, evenals de houten zijpanelen die wel gered konden worden. De oude kerkdeur krijgt een plaats in het gebouw. (AK)

Langebrug | Sluipverkeer in de Pieterswijk De wijkvereniging en de gemeente zijn nog steeds met elkaar in gesprek over de aanpak van het sluipverkeer in de Pieterswijk. Nader bericht volgt. (AK)

ACADEMIEWIJK

Doelenterrein | Doelencomplex Het bestuur heeft voor de herinrichting van het Doelenterrein een onafhankelijke procesbegeleider bepleit en zich op het standpunt gesteld dat er weer woonhuizen op het terrein moeten komen, er is al zo weinig sociale woningbouw in de binnenstad. De gemeenteraad ingestemd met een onafhankelijke procesbegeleider, maar het is niet zeker of er op het terrein plaats blijft voor bewoners. De universiteit is daar geen voorstander van. Intussen zijn er een Klankbordgroep ingesteld en een Overlegtraject. In de Klankbordgroep bespreken universiteit en bewoners van de Academiewijk en Vreewijk--waarin het Witte Singelcomplex ligt--de plannen. De nadruk ligt op de stedenbouwkundige inpassing van de nieuwe campus. In het Overlegtraject onderhandelen huurders en woningbouwvereniging de Sleutels over de toekomst van de huurwoningen. De universiteit is daar ook bij betrokken.

Standpunt bestuur PAL Het bestuur houdt zich in beide gevallen buiten het overleg, omdat het geen stedenbouwkundige in zijn gelederen heeft, en vanwege de mogelijk invloed op het besluit over de woningen. Het bestuur wil niet in de positie gemanoeuvreerd worden mee te moeten werken aan varianten zonder sociale woningbouw--zeker niet zolang de bewoners en de Sleutels er nog over onderhandelen. Het bestuur heeft twee taken: zorgen dat overleg- en onderhandelingen eerlijk verlopen, en bevordering van een goed woonklimaat in onze wijk. Ons pleidooi voor een onafhankelijke procesbegeleider vloeit voort uit gebrek aan vertrouwen in de universiteit. Deze kan de prognoses gunstig beïnvloeden, bouwkundige kennis inhuren, en heeft de steun van het gemeentebestuur. Wijkvereniging en huurders staan daar vrij machteloos tegenover. Daar komt bij dat de universiteit tot dusverre helemaal niet bereid was ook maar enige openheid van zaken te geven over de opties. (JP)

Kaiserstraat | Sterrewachtlaan Bewoners worden gek van de bouwactiviteiten aan de Sterrewachtlaan. De sloop van het oude laboratorium zorgde al voor grote overlast, maar de nieuwbouw is nog veel erger. Van 's morgens tot 's avonds en soms zaterdags, worden ze vergast op voortdurende geluidsoverlast en heftig getril. Het gevolg is opnieuw schade aan hun huizen en toenemende frustratie dat er geen einde aan lijkt te komen. Een geraadpleegde, ervaren bouwer vindt het onbegrijpelijk om op zo'n klein stukje grond zoiets kolossaals uit de grond te stampen en een Amsterdamse architect bestempelde het project als volkomen absurd. Volgens de gemeente had niemand erop gerekend dat het zoveel werk zou zijn om de kelders en funderingen weg te halen. Gek genoeg hadden de omwonenden daar al lang een idee van. De communicatie tussen de bouwer, de bewoners en de gemeente, laat zeer te wensen over. De frustraties zijn groot. De gemeente heeft beterschap beloofd, maar kan weinig uitrichten. De verwachte oplevering is eind 2017, maar met de bouw is men nog niet eens begonnen! (IB & SdJ)

Sloop van de kelders aan de Kaiserstraat, foto Inge Bochardt

Garenmarktgat | De bouw van de huizen vordert gestaag. De oplevering zou in mei zijn en waarschijnlijk haalt de bouwer dat. Na klachten van bewoners over de slordige manier waarop de aannemer met de lindenbomen en het straatmeubilair omsprong gaat het een stuk beter. De gemeente heeft ook de ondergrondse vuilniscontainer weer bereikbaar gemaakt voor de vuilnisauto. (MP)

Jan van Houtbrug | Begin maart werd de Jan van Houtbrug voor bussen en zwaar vrachtverkeer afgesloten, omdat hij niet meer voldeed aan de veiligheidsnormen. Auto's, voetgangers en fietsers mochten er nog wel over, zwaar verkeer moest omrijden. De gemeente had duidelijke omleidingsroutes uitgezet, maar truckers zijn moeilijk van hun vaste routes af te brengen. En zo daverde het vrachtverkeer in plaats van de Jan van Houtbrug de kade over, om via de Koepoortsbrug en Zoeterwoudsesingel weer op de Lammenschansweg te belanden. Bewoners vreesden dat hun huizen en de Koepoortsbrug zouden instorten. Gelukkig duurde het niet al te lang; de gemeente heeft met een noodoplossing de Jan van Houtbrug ook voor zwaar verkeer weer bereidbaar gemaakt. De binnenstadroute is dus jammer genoeg voor zwaar vrachtverkeer weer volledig open. Het is nog niet duidelijk of de oude brug hersteld wordt of gesloopt. Dat besluit is onderdeel van het project Centrumroute geworden. Wanneer wordt zwaar verkeer nu eens echt uit de binnenstad gebannen, zoals bijvoorbeeld in Delft? (MP)

Jan van Houtkade rond 1900, collectie Peter Schröder

Van der Werfpark | Mirte van Daalen, projectleider groene netwerken en stadsnatuur bij de gemeente liet desgevraagd weten dat de paden van het Van der Werfpark eind 2016 worden opgeknapt en dat het groen in 2017 aan de beurt komt. De buurt zal er te zijner tijd over ingelicht worden. (AK)

BESTUUR

Buutkaderoverleg | Half februari was er een ingelast extra Buurtkaderoverleg. Ingebracht zijn toenemend terraslawaai en dronken gekrijs op straat, scheurende drugsrunners en te zwaar vrachtverkeer over de Langebrug waardoor je je leven niet zeker bent en niet meer parkeren kan, overschrijding van de toegestane 15 km per uur in de Breestraat, tot op de rijweg geparkeerde fietsen die maken dat je als voetganger de stoep af moet. Maatregelen van de gemeente ontbreken, duidelijk is dat borden met de maximum snelheid voor de milieuzone niet helpen. Afspraken met vervoersmaatschappijen en vrachtvervoerders evenmin. Zou de gemeente ooit wakker worden? (MP)

Facebook | De PAL heeft een facebookpagina geopend (Pieterswijk Leiden). Iedereen kan er vriend van worden. Blijf van de ontwikkelingen op de hoogte, of plaats er zelf berichten over je buurt op. (AMdJ)

Evenementen: Leiden culinair gaat er dit jaar op de Garenmarkt vol in met een reuzenrad van 21 bij 17 meter en 33 meter hoog. Met je vliegtuigbestek kan je dan in plastic bakken geserveerde happen verorberen. Sinds de plaatsing van ondergrondse vuilcontainers zijn onze stadsduiven en meeuwen uitgehongerd, verrassingsaanvallen zijn dus mogelijk, zeker vanaf het dak van de Synagoge waar het rad 'uitzwaait', recht onder hun snavel s. De veiligheid wordt uiteraard zorgvuldig door de gemeente, brandweer en organisatie bekeken. In geval van nood kan men altijd 'gecontroleerd gebruik maken van de zwaartekracht', zeggen zij. Maar zo'n enorm gevaarte op zo'n klein pleintje? Waar is dat eerder vertoond? (MP)

Blik op de wereld vanuit Lamberinks Reuzenrad, foto Lamberink Reuzenrad

Herstructurering centrumroute | De bijeenkomst over de verkeerssituatie gedurende de herstructurering van de centrumroute kon vanwege de gedeeltelijke afsluiting van de Jan van Houtkade niet doorgaan. Een nieuwe datum was bij het ter perse gaan van deze krant nog niet bepaald. (JP & MP)

Jaarvergadering | Deze is op 20 april 2016 in de Lokhorstkerk, Pieterskerkstraat 1. Om 19.00 uur begint het huishoudelijke deel, met onder meer de rekening en verantwoording van 2015. Om 20.00 begint de themabespreking over de toekomst van de PAL. Marleen Damen, wethouder voor de wijken, en Kees Walle, schrijver van het boek Buurthouden, gaan in op de relatie tussen overheid en wijkbewoners en hoe deze verandert. Aaf Verkade houdt een posterpresentatie. (Zie verderop in deze krant.)
De agenda en stukken voor het huishoudelijke deel zijn met het programma te vinden op de website: www.pieterswijk.nl Ook niet-leden zijn welkom. (JP)

RAP | De stichting Rijnlands Architectuur Platform (RAP) houdt de komende tijd een aantal bijeenkomsten in het Stadhuis over architectuurontwikkelingen in de regio. Het RAP beperkt zich niet tot het ontwerpen van gebouwen maar kijkt breder: ontwerpen moeten beter in de omgeving passen. Bij de nadruk op Design van de afgelopen jaren was daar weinig aandacht voor. Als het aan het RAP ligt gaat dat veranderen. Het komt ook aan de orde in de Architectuurweek 2016 van 18 t/m 24 april: 'Door hoe we eten, wonen, energie gebruiken en reizen, bepalen we de ruimte om ons heen. En andersom', schrijft RAP. Wat betekent dat voor de toekomst? De hele week zijn er lezingen, sessies, en films. En er zijn opengestelde huizen en gebouwen te bekijken. (MP)

Singelpark | De plaats waar de vijf bruggen van het Singelpark komen is bepaald. Begin februari presenteerde architect Laurent Ney van het Brussels architectenbureau dat de opdracht kreeg de ontwerpen. Ze hebben als uitgangspunt de historie van Leiden, met name de verbinding met de Hortus. Ze komen te liggen bij de Blekerspoort, Zijlpoort, Meelfabriek-Ankerpark, Veerplein en in onze wijk het Arsenaalplein. De bouw begint halverwege 2017. In 2018 moeten alle bruggen klaar zijn.
Wijkbewoner Kees Walle houdt in deze krant een pleidooi voor de herbouw van de uit de 15e eeuw stammende muurtoren Bourgondië, de pendant van de muurtoren Oostenrijk aan de Jan van Houtkade. Deze is eind 19e eeuw afgebroken, maar het zou het leuk zijn om hem aan de hand van oude tekeningen weer op te bouwen--de fundering ligt er nog—te meer omdat de druk bereden Jan van Houtkade een zwakke schakel is in het toekomstige Singelpark. Een herrezen toren zou dat kunnen veranderen. Wie deze gedachte steunt kan zich bij Kees Walle melden: keeswalle1@gmail.com (MP)

Verkamering | Het bestuur van PAL wil dat de opsplitsing van woningen in kamers met gedeelde badkamer en keuken aan banden wordt gelegd. Het levert huiseigenaren voordeel op, maar als het doorschiet dan is dat slecht voor de binnenstad vanwege overlast. Bovendien verandert de stad van karakter als gezinnen wegtrekken en het evenwicht in de populatie wordt verstoord. Winkels krijgen een andere 'thuismarkt', er komen meer supermarkten, fastfood winkels en snackbars en minder restaurants en luxere winkels. Niet bepaald het beeld waar de gemeente naar streeft als je de Retail visie leest. B&W formuleerde een voorstel om het verschijnsel aan banden te leggen. Het werd half maart in de Raadscommissie behandeld. De PL heeft grotere spreiding door de stad van kamers bepleit, en ruimte voor fietsenstalling, beperking van het aantal terrassen en horeca. Geluidshinder verstoort het slaapritme, bewoners moeten hun werk kunnen doen en daar is rust voor nodig. (JP)

Breestraat 133
2311 CM Leiden
T. 071 512 22 13

www.lookoptiek.nl

Aan dit nummer werkten mee

Artikelen en gesprekken| Jacques van Alphen, Jelle Beijer, Rita Blankenberg – Houben, Inge Bochardt, Clariet Boeye, Charlotte Boschma, Patrick Colly, Mirte van Daalen, Koen Fick, Mies Grijns, Caroline Han, Hans Heestermans, Sikko de Jong, Roos-Marijn Kinkel, Ianthe Mantingh, Jan Pieters, Frida van der Poel, Carla van der Poel, Marjolijn Pouw, Gideon Roggeveen, Giny Schoemaker, Mieke Taverne, Aaf Verkade, Kees Walle

Berichten | Inge Bochardt (IB), Aart Martin de Jong, Sikko de Jong, Adri Klaassen, Jan Pieters (JP), Marjolijn Pouw (MP) Giny Schoemaker(GS)

Foto's en illustraties | Jelle Beijer, Peter van den Berg, Rita Blankenberg, Liesbeth Bouwhuis, Eelkje Colmjon, ELO, Architectenbureau Flinterdiep, Caroline Han, Sarah Hart, Internet, Carla van der Poel, RAP, Gideon Roggeveen, Peter Schröder, Universiteit Vastgoed, Kees Walle

Opinie
Jan Pieters

Sponsoren
M.L.C. de Geus
Drukkerij van der Linden
VVE Kruitschip

Adres en gegevens
Vereniging voor Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West (PAL), Postbus 11016, 2301 EA Leiden, info@pieterswijk.nl, Kamer van Koophandel Rijnland: 40445179

WWW.PIETERSWIJK.NL

Kopij voor de volgende krant graag inleveren voor 4 augustus 2016 bij info@pieterswijk.nl of postbus 11016, 2301 EA Leiden, onder vermelding van kopij *Hart van de Stadskrant*.

Wijk
De Pieters- & Academiewijk en Levendaal West vormen het zuidwestelijke deel van de Leidse binnenstad. De grens loopt door het water van de Botermarkt, Vismarkt, Aalmarkt, Boommarkt, Galgewater, Witte Singel, Jan van Houtkade, en over de Korevaarstraat en het Gangetje.

BELANGRIJK TELEFOONNUMMER

Alle onderstaande diensten van gemeente Leiden zijn te bereiken op een centraal telefoonnummer. Zie ook **www.leiden.nl/14071**
Evenementenklachtenlijn
Graffitimeldlijn
Buurtbemiddeling
Horeca klachtenlijn
Milieuklachtenlijn (kantooruren)
Milieuklachtenlijn (buiten kantooruren)
Politie
Servicepunten: Bedrijven, Bouwen en wonen, Burgerzaken en belastingen, Inburgering, Parkeren, Woonomgeving, Zorg

14 071

Vereniging
De Vereniging voor Pieters- & Academie tracht de leefbaarheid van de wijk en het welzijn van de bewoners te vergroten. Het bestuur bestaat uit bewoners die maximaal 6 jaar door de leden worden gekozen. Het bestuur verantwoordt zich jaarlijks in de ledenvergadering van april en bespreekt de gang van zaken. Bewoners kunnen lid worden, anderen kunnen de vereniging steunen als donateur.

Erelid
J.J.M. Gerritsen

Bestuur
- **Jan Pieters**, voorzitter
- **Frank van der Wal**, penningmeester
- **Ludo van Oyen**, secretaris
- **Jaap Brüsewitz**, bestuurslid
- **Aart Martin de Jong**, bestuurslid
- **Adri Klaassen**, bestuurslid

Hart van de Stadkrant
De Hart van de Stadkrant is een uitgave van de wijkvereniging. De krant verschijnt drie tot vier maal per jaar in een oplage van 2700 en wordt huis aan huis bezorgd. De krant wordt ook verspreid onder bestuur en gemeenteraad, ambtenaren, verenigingen, instellingen, relaties en donateurs. Kopij naar de redactie sturen via **info@pieterswijk.nl** of postbus11061, 2301 EA Leiden.

Redactie
Marjolijn Pouw (eind)redactie, Clariet Boeye, Charlotte Boschma, Carla van der Poel.

Website
Hans Tebra

Opmaak www.lokaal7a.nl
Druk www.drukkerijvanderlinden.nl, Vliet 4a-6 Leiden

Dit blad wordt met veel liefde door een team van vrijwilligers gemaakt, voor u. Het is één van de activiteiten van de Wijkvereniging **P**ieters- & **A**cademiewijk en **L**evendaal-West.

LID WORDEN OF SPONSOREN?

Dat gaat heel gemakkelijk.
Door €6,- per éénpersoonshuishouden of €7,50 voor een huishouden van meer personen over te maken op IBAN bankrekening NL47INGB0003664416 van de wijkvereniging PAL, o.v.v. lidmaatschap [of donateur]. **Hogere bedragen zijn uiteraard van harte welkom!**

Bovendien vragen wij nieuwe leden een mail te sturen naar **info@pieterswijk.nl** met uw naam en adres.

Zeer bedankt!